ANT

Haftalık Dergi • 3 Ekim 1967 • Sayı: 40 • 125 Kuruş

Aybar yazıyor
VİETNAM

ÇİRKİN AMERİKALININ ÇİRKİN OYUNLARI

Ankara'daki nükleer pazarlık ve grevcilere karşı Amerikan itleri

HAFTANIN NOTLARI

Kürk Mantolu Madonna

Başbakan Demirel'in Sovyetler Birliği gezisi sona erdi ve berber kalfası Nuh'un, komünizm tüccarı Tevetoğlu'nun da dahil bulunduğu kafile Türkiye'ye döndü. Kafilenin beraberinde getirdiği bavullar dolusu eşya arasında kürkler, havyarlar, votkalar, hattâ kıymetli taşlar bulunduğu söyleniyor. Resimde Türk kafilesi'nin berberli ve kürklü madonnası Nazmiye Demirel görülüyor...

25 eylül

İptali istendi

■ Kalkınma planının uygulanmasında hükümete olağanüstü yetkiler veren Yetki Kanunu'nun iptal edilmesi için CHP, Millî Birlik Grupu ve Kontenjan senatörleri grupu üyeleri bir dilekçe hazırladılar. Gerekli formaliteler tamamlandıktan sonra Anayasa Mahkemesi'ne verilecek olan dilekçede, yeni kurulan Güven Partisi üyelerinin Anayasa Komisyonu'nda kanunsuz olarak oy kullandıkları, bu itibarla Yetki Kanunu'nun geçerli sayılamayacağı ileri sürülmektedir. Anayasa Mahkemesi, Çetin Altan'ın dokunulmazlığının kaldırılması hakkındaki kararı da aynı gerekçe ile bozduğu için bu kanunun da iptal edilmesi muhtemel görülmektedir.

Çocuk ölümleri

■ İzmir'de toplanan 10. Millî Çocuk Sağlığı Kongresi'nde Türkiye'nin çocuk ölümleri bakımından dünyada birinci sırayı işgal ettiği açıklandı. Kongrede konuşan Nüfus Planlaması yöneticilerinden Dr. Serim Yurtören, İç Anadolu köylerinde 0-1 yaş arasındaki ölüm oranının binde 174'e kadar çıktığını belirterek "Doğum oranı yüksek olduğu sürece çocuk yaşlarda ölüm oranı da yüksek olacaktır. 0-1 ve 0-4 yaşları arasındaki çocuk ölümlerinin yüzde 37-45'i beslenme bozukluğundan ileri gelmektedir" dedi.

Anadolu'da kıtlık

■ Sivas, Kayseri ve Yozgat dolaylarında incelemelerde bulunan TİP Yozgat Milletvekili Yusuf Ziya Bahadınlı bir basın toplantısı yaparak Orta Anadolu'nun açlık ve kıtlık tehlikesiyle karşı karşıya bulunduğunu açıkladı. Bahadınlı "Hükümeti uyarıyorum. Eğer şimdiden birtakım tedbirler alınmazsa, bu yıl Orta Anadolu köylüsü kıtlık ve açlığa mahkûmdur. Evet, Orta Anadolu'da kıtlık vardır. Orta Anadolu illerinde özellikle Yozgat'ta köylü bu yıl ektiğini dahi kaldıramamıştır. İnsanların yanında hayvanlar da açlıkla karşı karşıyadır. Samanın kağnısı 100 Lira'ya satılmaktadır. Devlet, köylüye koruyucu kucağını derhal açmalıdır. Aracı tüccar, "alikıran, başkesen" durumundadır. Kredi dengesizliği "tefecilik" sistemini yaratmıştır. Gezim sırasında köy gençlerini, omuzlarında yorganlarla büyük şehirlerin yollarını tutmuş gördüm. Bu yıl meydana gelen mahsul darlığı, durumun vehametini daha da artıracaktır" dedi.

26 eylül

Debray yargılanıyor

■ Latin Amerika'daki gerilla hareketlerini düzenleyen Ernesto Che Guevara ile bir mülâkat yapmak üzere Bolivya'da bulunduğu sırada yakalanan genç Fransız düşünürü Regis Debray'nin yargılanmasına Camiri'de başlandı. 26 yaşındaki Debray ile beş Bolivya'lı, yargılamanın yapıldığı salona tepeden

DEBRAY

tırnağa silâhlı askerî birliklerin eşliğinde ıssız sokaklardan geçirilerek getirildi. Duruşma kırka yakın yabancı gazeteci tarafından izlenmektedir. Debray'in babası Avukat Georges Debray, oğlunu savunmak üzere Bolivya'ya geldiyse de, kendisine savunma imkânı tanınmadı. Debray'i halen Bolivya Hükümeti'nin gösterdiği avukatlardan Villaroel savunmaktadır. Geçen hafta Bolivya Diktatörü, bir İspanyol gazetesine verdiği demeçte Debray'i açıkça itham ettiği için, mahkemenin âdil bir karar vermesi pek mümkün görünmemektedir.

Makal'ın kitapları

■ Arkadaşımız Mahmut Makal'ın Bizim Köy, Hayâl ve Gerçek, Memleketin Sahipleri isimli kitapları üç dile çevrilerek tek cilt halinde Polonya, Macaristan ve İtalya'da aynı zamanda basıldı. Genç kuşağın en başarılı yazarlarından biri olan Makal'ın eserleri, bu ülkelerde geniş ilgi uyandırdı.

Büyük kaçakçılık

■ İzmir'de 80 milyon liralık bir elektrik malzemesi kaçakçılığı meydana çıkartıldı. Yedi yıldan beri sahte faturalar tanzim etmek suretiyle Macaristan ve İtalya'dan büyük miktarda duy, priz, şartel, komitatör ve anahtarın kota dışı olarak yurda sokulduğu anlaşıldı ve 5 milyonluk partiye el konuldu. Manuel Andıç adında bir musevinin idare ettiği kaçakçılık, ekonomimizin zirvelerinde bulunan şahısların hangi yoldan zengin olduklarını göstermektedir.

27 eylül

Yardım değil soygun

■ Türkiye'ye kapitalist ülkelerin yaptığı yardımlar üzerine sosyalistlerin tenkitlerinin ne kadar yerinde olduğu, Dünya Bankası'nın yaptığı bir açıklama ile ortaya çıktı. Bankanın yaptığı açıklamaya göre geri kalmış ülkeler, gelişmiş ülkelerden aldıkları yardımın yüzde 40'ını faiz olarak geri ödemek zorunda kalmaktadırlar. Yine raporda, geri kalmış ülkelerin ekonomisinin yüzde 5 oranında gelişme kaydettiği, buna karşılık doğum oranının yüzde 2,4 oranında arttığı ve bu sebeple nüfus başına millî gelir artışının yarı yarıya düştüğü açıklanmaktadır.

Sükan ne yapacak?

■ CHP milletvekili Kâmuran Evliyaoğlu, İçişleri Bakanı Faruk Sükan'a bir telgraf çekerek Başbakan Demirel'in Sovyetler Birliği'ndeki konuşmaları ve hareketleriyle komünizm propagandası yaptığını ileri sürdü. Evliyaoğlu, bir süre önce kompozisyon görevinde Lenin'den bahsettiği için bir ortaokul öğrencisini tutuklayanların, Demirel'in beyanları ve davranışları karşısında ne tutum takınacaklarını merak ettiğini bildirdi.

28 eylül

TİP'in başarısı

■ Nizip'te yapılan mahallî seçimlerde Türkiye İşçi Partisi büyük başarı gösterdi. Kahtin, Kubbin ve Kilisecik köylerinde yapılan muhtar seçimlerini TİP üyeleri kazandı. AP'nin 2, CHP'nin 1 ve bağımsızların 1 muhtarlık kazandığı diğer dört köyde de TİP yüksek oranda oy aldı.

21 Mayıs'çılar

■ 27 Mayıs Devrimi'nin mahkûm ettiği DP ricaline siyasi haklarının iade edilmesi ve Menderes, Polatkan ve Zorlu'nun cenazelerinin ailelerine verilmesi için hazırlıklar yapılırken, politikacıların yarattığı buhran sırasında silâhlı bir harekete sürüklenen 21 Mayıs hareketi mahkûmları, liderleri sehpada can verdiği halde, hâlâ cezaevlerinde tutulmaktadır. Bu arada, Binbaşı Fethi Gürcan'ın oğlu, Danıştay'ın lehte kararına rağmen, askerî okula kabul edilmemektedir. Parlamentodaki muhalefet partilerinin, iktidarın bu tek taraflı tutumuna karşı çıkarak, 21 Mayıs'çıların hürriyetlerine kavuşması için gerekli teşebbüsleri yapmaları beklenmektedir.

29 eylül

Öğretmene baskı

■ **Yeni Milli Eğitim Bakanı İlhami Ertem de, son günlerde öğretmenlere cephe alarak** "Öğretmenler suya sabuna dokunmamalı. Öğrencilere petrol anlatılmalı, fakat petrol dâvasına girilmemelidir" **dedi. Bakanın bu sözlerine Türkiye Öğretmenler Sendikası bir bildiri yayınlayarak şu cevabı verdi;** "Öğretmen ABC'yi öğretip orada kalmaz. Öğretmenler milleti karanlıktan ve körlükten kurtarmak istiyorlar." **Bu cevap üzerine bakan saldırılarını şiddetlendirerek TÖS'ü, siyaset yapmakla ve 624 sayılı kanuna aykırı olarak öğretmen kitlesini politikaya itmekle suçladı. Bakan böylece, bu maddeyi silâh olarak kullanarak öğretmen kitlesini baskı altında tutmak istediğini açıkladı. TÖS'ün eski genel başkanı Feyzullah Ertuğrul'un geçen hafta bu maddeye göre üç ay hapse mahkûm edilmesi de, baskı devrinin fiilen başladığını** gösteriyor.

CUNTA güç durumda

■ Yunanistan'daki faşist cuntanın sonu yaklaşıyor. Kadın gazeteci Vlahu'nun cuntaya karşı tenkitlerinden dolayı Harp Divanı'na verilmesi, Yunanistan'da bardağı taşıran son damla oldu. Devrik başbakan Kanellopulos da cuntayı iktidardan çekilmeğe davet etti. Dış yardımlar da kesildiğine göre faşist cuntanın devrilmesi an meselesi sayılmaktadır.

30 eylül

Montaj vurgunu

■ Türkiye'de kurulan montaj sanayiinin ulusal çıkarlara hizmet yerine bir vurgun kapısı haline geldiğini AP Hükümeti de kabul ederek **"Montaj Sanayii Yönetmeliği"** nde değişiklik yapmak zorunda kaldı. Bundan böyle montaj sanayii, Sanayi Bakanlığı'nın sıkı denetimi altında bulunacak ve yerli malzeme oranı artırılacaktır.

Doğu mitingleri

■ **CHP ve AP tarafından** "Plânlı" **bir şekilde ihmal edilen Doğu Anadolu'da birbirini izleyen protesto mitingleri, egemen sınıfların ve gelişmiş bölgelerin temsilcisi olan iktidarı telâşa düşürdü. Doğu mitinglerinde yapılan konuşmaları teksir ettiren İçişleri Bakanı Sükan, Emniyet Genel Müdürlüğü ve Milli İstihbarat Teşkilâtını bu dosyaları incelemekle görevlendirdi. Mitinglere bütün partilerin temsilcileri çağırıldığı halde son Siverek Mitingi'ne sadece TİP temsilcileri Behice Boran ve Tarık Ziya Ekinci katılmış ve doğunun dertlerini dile getirmişlerdi. Sükan bu durumu istismar ederek mitinglerin tertiplenmesini TİP'in üzerine yıkmak ve bölgecilik yaptığı iddiasıyla bu partiyi kapattırmak hesapları peşindedir. Ama Faruk Sükan'ın tertiplediği bütün Bond özentisi oyunlar gibi bu da fiyasko verecektir. Çünkü Türkiye'de yargıçlar vardır.**

1 ekim

Cenaze istismarı

■ **Menderes, Zorlu ve Polatkan'ın naaşlarının nakli, bir siyasi istismar konusu haline getirildi. Menderes'in eşi özellikle Eyüp'teki Sadrazam Sait Paşa türbesinin kabir haline getirilmesinde ısrar etmektedir. Anlaşıldığına göre, Menderes ve arkadaşları Eyüp Sultan'a gömüldükten sonra burası bir ziyaretgâh haline getirilecek ve vatandaşların dini duyguları da istismar edilerek eski Demokratlar için siyasi yatırım imkânı sağlanacaktır. Bu arada, cenazelerin nakli için Regaip Kandili'ne ve İstanbul'un kurtuluş yıldönümüne rastlayan 6 Ekim cuma günü uygun görülmüştür. Bu günün seçilmesi de, istismarın bir başka tezahürüdür. Celal Bayar ile eski Demokratlar'a taraftar kaptırmak istemeyen AP iktidarı da, cenazeler konusunu en az onlar kadar istismar etmeğe çalışmaktadır.**

Bitli buğday

■ Amerikalıların Türkiye'ye soktukları "Sonora-64" tohumluk buğdaylarında "Rhizopertha" adı verilen buğday bitine rastlandı. Evvelce açıkladığımız gibi, Amerikalılar, Türkiye'yi dünya pamuk piyasasından silerek rakipsiz kalmak için pamuk ekicilerine Sonora buğdayı ekimini benimsettirmeğe çalışmakta ve Tarım Bakanı Dağdaş da bunu hararetle desteklemektedir.

Amerika'yı protesto ettiler

Amerika Savunma Bakanı McNamara'nın Ankara'ya gelişi ve Amerikan üslerinde Türk işçilerine karşı Amerikalıların yaptıkları küstahça muameleler, halkoyunda geniş tepki yarattı. Gençlik kuruluşları ve devrimci sendikalar bildiriler yayınlayarak Amerika'yı şiddetle protesto ettiler. Bu arada, SBF öğrencileri de, Ankara'da Amerikan Haberler Merkezi'nin önüne, yukarıdaki resimde görüldüğü gibi, üzerinde "Mazlum milletler, zalimleri bir gün mahv ve perişan edecekterdir" *sözü yazılı bir çelenk koydular. İzmir'de öğrenci temsilcileri, 6. Filo erlerinin karaya çıktığı yere üzerinde* "Gideceksiniz" *yazılı bir çelenk bıraktılar.*

HAFTANIN YORUMU

DOĞAN ÖZGÜDEN

AMERİKA KOVULMADIKÇA.

GEÇEN haftanın olayları, Demirel'in Sovyet Rusya gezisinin getirdiği bazı olumlu gelişmelere rağmen, AP iktidarının hâlâ nasıl bir tutarsızlık ve şaşkınlık içerisinde bulunduğunu açıkça ortaya koymuştur. Moskova dönüşü Demirel'in "Türk dış politikası ipotek altında değildir!" **demesine rağmen, AP iktidarı üzerinde Amerika'nın nüfuz ve hâkimiyeti kendisini bir kere daha göstermiştir... Evet, Sovyetler Birliği gezisinde Türkiye ile bu en büyük komşusu arasındaki buzların eritilmesinde büyük mesafe kazanılmıştır. Ortak bildirinin yayınlanmasına esas olan temaslar, sadece Kremlin Sarayı'nın duvarları içinde kalmamış, başta Demirel olmak üzere Türk kafilesinin** "Komünizm ve Rus düşmanlığı" **ile tanınmış bütün üyeleri, Sovyet topraklarını adım adım dolaşarak Sovyet halkının iyi niyetini ve mevcut düzenin her alandaki başarılarını gözleriyle görmüşlerdir. Sovyetlerle yapılacak ekonomik işbirliğinin ne kadar yararlı olacağını anlamışlardır. Kıbrıs konusunda** "Bağımsız Kıbrıs" görüşünün **iki tarafça da benimsendiğinin açıklanması suretiyle Türkiye, müzmin bir dert haline gelen Kıbrıs Sorunu için, sosyalistlerin yıllardan beri savundukları en isabetli çözümyolunu seçmiş bulunmaktadır.**

ANCAK, bu gezi, Başbakan'ın söylediği gibi **"Türkiye'nin dış politikasının ipotek altında olmadığı"**nın, yani iktidarın Amerika'nın dümensuyunda bulunmadığının ispatlanmasına yeterli bir delil değildir. Çünkü Demirel Moskova'da Kosigin ile son görüşmeler için masaya oturduğu sırada, Demirel'in Savunma Bakanı Topaloğlu da Ankara'da uluslararası savaş kundakçısı Amerikan Savunma Bakanı McNamara ile aynı masaya oturmuş, nükleer silâhlanmaya hız verilmesi yolunda pazarlığa girişmiştir. **"Karadeniz'i bir barış gölü haline getirmek"**ten sözedildiği bir sırada Sovyetler Birliği'ne karşı nükleer silahlanma yarışına girmenin **"ipoteksiz dış politika"** ile izahı mümkün müdür? Haydi Sovyetler Birliği'ni bir yana bırakalım, Demirel iktidarı daha kendi ulusal çıkarlarımızı savunacak kadar dahi **"ipoteksiz ve kişilik sahibi"** bir tutuma sahip olamamıştır. Nedir şu Amerikan üslerindeki grev kırıcılık skandalı! Türk Hükümeti, vurguncu Tumpane Şirketi'nin grev kırmakla görevli organı mıdır ki, Amerikan itlerinin durduramadığı haklı bir grevde, Türk işçisi, kendi hükümetinin kararıyla arkadan hançerlenmiştir!

GREV kırma gerekçesi de ayrı bir yüzkarasıdır: "Ekim'in ilk haftasında Türkiye'de bir NATO tatbikatı yapılacaktır. Bu amaçla 5000 Amerikan askeri Türkiye'ye gelmiştir. Tatbikatın aksamaması için milli güvenlik endişesiyle grev ertelenmiştir." **Hayır, bu milli güvenlik değil, Amerika'nın güvenliğidir. Türkiye'nin güvenliğini korumağa Türk Ordusu muktedirdir, uluslararası cinayet gang'larına ihtiyacımız yoktur. Sonra, Amerikan üslerindeki grevin, tatbikatla ne ilgisi vardır? Yankee'ler Vietnam bataklıklarında cinayet işlerken de işçi mi kullanmaktadır? Mesele, Amerika'nın Türkiye'yi toprağıyla, işçisiyle sömürmesi meselesidir. Egemen sınıfların temsilcisi AP iktidarı da bu sömürücülüğe maşalık etmektedir. Çünkü Amerika, bu sınıfları ve AP iktidarını ipotek etmiştir. Sovyetler Birliği'ne açılış ise, evvelce de belirttiğimiz gibi, Amerika'dan maşalık ücretini tam alamayan bu sınıfların ve AP iktidarının ek finansman sağlama gayretinden başka bir şey değildir. Gerçekten** "İpoteksiz ve kişilik sahibi" **bir politika, Amerika, son neferine kadar Türkiye'den kovulmadan ve maşaları iktidardan uzaklaştırılmadan asla mümkün olmayacaktır!..**

ÇİRKİN AMERİKALI'NIN ÇİRKİN OYUNLARI —

ANKARA'DA NÜKLEER PAZARLIK

MCNAMARA ANKARA'DAKİ TOPLANTIDA
— Her şey Amerika'nın çıkarları için ve Dolar için —

GEÇTİĞİMİZ perşembe günü erken saatlerde tüm izinleri kaldırılan Türk ve Amerikan polisleri, Genelkurmay Başkanlığı'na giden yolları kesmişlerdi. Atatürk Bulvarı'ndan hızla inen camları kurşun geçirmez siyah otomobil Genelkurmay Başkanlığı'nın "i" numaralı kapısı önünde durunca, onu on metre arkadan izliyen iki otomobil de sert frenler yaparak durdular. Elinde taba renkli, körüklü çanta taşıyan düz kınalı saçlı, çerçevesiz gözlüklü, soluk benizli adam merdivenlere doğru yürürken arkadaki otomobillerden inen ve göğüsleri ay-yıldız kokartlı, ceketlerinin cebinde sağ elleri ile emniyetleri açılmış tabancalarını tutan FBI ajanları koşuştular.. Öndeki FBI ajanını bir yüzbaşı giriş kapısında göğüsleyip hemen arkasından gelen soluk benizli, elinde taba renkli körüklü çanta taşıyan adama yol açtı... Sonra göğüslediği FBI ajanlarının sayısı 12'yi bulunca, nefis bir İngilizce ile şunları söyledi:

"— *Türk Genelkurmayı'nın çatısı altında, biz, Sayın McNamara'nın güvenliğini sağlarız, siz hiç zahmet etmeyin... Teşekkür ederim...*"

Amerika Birleşik Devletleri Savunma Bakanı McNamara'nın girdiği toplantı salonunun ortasında büyük "*U*" şeklinde bir masa vardı. "*U*" şeklindeki masanın orta yerinde NATO Genel Sekreteri Manlio Brossio ve iki yanında da yardımcıları yer almıştı.

Foto muhabirlerine fotoğraf çekmek için verilen beş dakikalık süre sona erdikten sonra Brossio, "*Nükleer Planlama Grupu*" toplantısını bir konuşma ile açtı. Bu sırada McNamara, taba renkli körüklü çantasını açıp üzerinde "*Top Secret*" damgası bulunan 5-7 santimetre kalınlığındaki dosyayı çıkararak masanın üzerine koydu. Dosyanın üzerinde "*A.B.M.*" yazılı bölümünde Amerika Birleşik Devletlerinin kendi toprakları çevresinde kuracağı Nükleer Füze Savar Sistemi ile ilgili bilgi vardı..

Brossio'dan sonra, Dışişleri Bakanı Rusk'un kendisinden önce Sovyetler Birliği'ni haberdar ettiği Nükleer Füze-savar Projesi hakkında McNamara, haberi gazetelerden öğrenen müttefiklerine bilgi vermeğe başladı.

McNamara'ya göre, "*Komünist Çin'in 1970 yıllarında sahip olacağı nükleer füzelere karşı Amerika'yı korumak amacıyla bir füze-savar sistemi kurulması kararlaştırılmış ve bu iş için de 5 Milyar Dolar ayrılmıştı. Amerika bu projeyi NATO'nun dışında gerçekleştirecekti ve Amerika'nın Batı Avrupa'daki taahhütleriyle bunun hiçbir ilgisi yoktu. Amerika bunu Sovyetler Birliği'ne karşı da kurmuyordu. Esasen, ne Sovyetler*

DEMİREL
İki cami arasında binamaz!

Birliği'nin, ne de Amerika'nın kendilerini karşılıklı nükleer hücumlardan tam olarak korumalarına da imkân yoktu. Bu füze - savar sistemi, NATO'nun bildiği ve idrak ettiği ve kendisini muhatap addettiği Sovyet tehdidine karşı değildi. Sovyetler Birliği'nin bugün elindeki gibi büyük bir atom tesisine karşı meydana getirilecek savunma düzeni 49 Milyar Dolar'a mal olurdu.."

İtalya Savunma Bakanı Roberto Tremollini, Amerika bu projeyi gerçekleştirmeden Avrupa'da doğacak politik ve ekonomik durumun ele alınıp tedbirler kararlaştırılması gerektiğini söyledi. Kanada Savunma Bakanı Leo Cadieux'a göre ise, nükleer silâhlanmada bir tırmanma meydana gelmemesi için Amerika ile Sovyetler Birliği'nin anlaşması gerekiyordu... İngiltere Savunma Bakanı Dennis Healey, nükleer füzelere karşı Amerika'nın kuracağı füze-savar sisteminin Avrupa'yı da içine alması gerektiğini savunarak bunun için gerekli finansmanın sağlanmasında Amerikan yardımının şart olduğunu ileri sürdü.

Türkiye Savunma Bakanı Topaloğlu ise, özellikle Türkiye'ye nükleer mayınlar verilmesi konusu üzerinde durdu. Türkiye bu nükleer mayınları niçin istiyordu? Dışişleri Bakanlığı sözcüsünün bir gün önceki basın toplantısında "*Mayınlar Sovyet sınırına mı yerleştirilecektir?*" sorusuna verdiği cevaba göre, "*Muayyen bir bölge, muayyen bir memleket hedef alınmıyordu.. Hele atom mayınlarının Sovyet sınırına yerleştirilmesi söz konusu değildi.*"

Öyleyse Türkiye bu nükleer mayınlar üzerinde neden bu ka-

Amerika Türkiye'den çıkartılmalıdır!

Türkiye İşçi Partisi Merkez Yürütme Kurulu'nun Ankara'da yaptığı toplantıdan sonra Genel Başkan Mehmet Ali Aybar, son NATO toplantısı ve Amerikan üslerindeki grevle ilgili olarak bir demeç vermiş, Amerika'nın Türkiye'den çıkartılmasını istemiştir. TRT'nin her zamanki gibi tarafsızlığını ihlâl ederek bir iki cümle ile verdiği bu önemli demeci aynen yayınlıyoruz:

«Amerikan Savunma Bakanı Mac Namara'nın Adana'ya 5 bin asker indirterek Türkiye'ye gelişini, *saldırgan* Amerikan emperyalizminin kaba bir gösterisi sayıyoruz. Amerika böylece Türkiye'nin hâlâ kendi nüfuz bölgesi içinde bulunduğunu dosta düşmana hatırlatmak istemiştir.

Amerikan subaylarının kanunlarımızı hiçe sayarak Türk *işçisine karşı takındıkları tavır da, bunun başka bir belir*tisidir.

NATO'su, CENTO'su, ikili anlaşmaları ve askeri üsleriyle ve de casus uzman şebekeleriyle Amerika'nın Türkiye'den derhal çıkarılması, milletimizin fukara emekçi halkı için bir ölüm kalım meselesi haline gelmiştir. Kaybedecek vakit yoktur. NATO bölgesinde son yıllarda görülen nisbi sükûndan da yararlanarak Türkiye'yi bir Amerikan üssü olmaktan kurtarmalıyız.

Milli haysiyetimize dokunan, milli güvenliğimizi tehlikeye koyan, gelişme ve kalkınmamızı baltalayan, bağımsızlığımızı çiğneyen bu günkü Amerika'ya tabi durum devam edemez. Şurası iyice bilinmelidir ki NATO bölgesinde görülen nisbi sükûnu ergeç Amerikalılar bozmaya ve bu bölgeyi saldırgan politikalarının gene sıcak merkezi haline getirmeye çalışacaklardır.

Asya meseleleri ve Vietnam savaşı iki cephede dövüşmek istemeyen Amerikan emperyalizmini, Avrupa, özellikle Türkiye üzerindeki hoyrat nüfuzunu gevşetmeye zorlamıştır. Fakat Amerikan emperyalizmi dünya hegemonyası planlarının gerçekleşmesinde, sosyalist devletlerin en güçlüsü olduğu *için Sovyet Rusya'yı başlıca engel olarak* görmektedir.

Bundan dolayı, bizim de içinde bulunduğumuz NATO bölgesinin er geç Amerikan saldırgan politikasının merkezi haline geleceğini hesap etmek zorundayız. Johnson geçen *yılın başlarında Amerika için Türkiye'nin* Vietnam kadar önemli olduğunu boşuna söylememiştir.

Amerika'nın hedefi dünya hegemonyasıdır. NATO, SEATO, CENTO ve öteki askeri paktlar bu hedefe ulaşmanın vasıtalarıdır. Amerikan emperyalizmi ikinci dünya savaşı sonundan beri kendine tabi bir milletler topluluğu *yaratmayı politikasının temel hedefi haline getirmiştir.* Yani, Amerika, her yerde kendisine sadık gerici rejimler kurup, dünyayı Amerikan sermayesinin sömürüsüne açık bir pazar haline getirmek gayreti içindedir. Gerekirse bunun için bir üçüncü dünya savaşı çıkaracaktır. Vietnam savaşı, Güney-Doğu Asyayı bir Amerikan yarı sömürgesi haline getirmek ve Güney Vietnam'da Çin'e karşı bir Amerikan üssü kurmak için açılmıştır. Nitekim daha önce Truman doktrini adı verilen sömürgeci siyasetle Türkiye de Rusya'ya karşı bir sıçrama tahtası haline getirilmişti.

Yirmi yıldan beri bu tehlikeye dikkati çekmek için uğraşıyoruz. Türkiye İşçi Partisi Büyük Meclise girip tehlikeyi güçlü sesiyle halka duyurmaya başladığından beri işçisi, köylüsü, genci ve zinde kuvvetleriyle millet olarak Amerika'ya karşı uyanış içine girmiş bulunuyoruz. Bu hareket bunca yıldır beklenen günün yani ikinci milli kurtuluşun uzak olmadığına işarettir.

Bu vesile ile meselenin yarım tedbirlerle yani köleleştirici ikili anlaşmalarda bazı tadiller yapılarak çözülemiyeceği gerçeğini hatırlatmak isteriz. Türkiye İşçi Partisi'nin açtığı Amerikan aleyhtarı kampanyadan sonra harekete geçmiş olan ve bir zamanlar (evet) dedikleri anlaşmalarda revizyon isteyen bazı siyasilerin, Amerika'nın esasen yanaşmadığı revizyonlarla Türkiye'nin kurtulamıyacağını anlamaları gerekir. Bu baylar Amerika'ya karşı mıdırlar, değil midirler; durumlarını açıkça belli etsinler.

Çünkü sömürücü *Amerikan emperyalizmi ile onun ta*rafından sömürülen fukara Türk halkının ortak hiç bir menfaati yoktur, olamaz. Türk halkının menfaati içerde ve dışarda bütün sömürücülerden kurtulmaktır.

Tarihin ilk milli kurtuluş savaşını vermiş olan halkımız yarım tedbir istekleriyle oyalanamaz. Yarım tedbirler hiyaneti perçinlemeye yarar. Türkiye İşçi Partisi Türkiye'nin tam bağımsızlığı için savaşmaktadır.

NE AMERİKANCILIK, NE RUSÇULUK, NE ÇİNCİLİK. TÜRKİYE TÜRKİYELİLERİNDİR.»

dar ısrar ediyordu? Bu nokta bir türlü açıklığa kavuşmadı.

Amerika'ya kalsa, Türkiye'ye istediği atom mayınlarını derhal verecekti. Hattâ, bu mayınların halen doğu bölgesinde bulunduğuna dair söylentiler de vardı. Fakat, Amerika, mayınların tetiğini Türkiye'ye teslim etmek istemiyordu. Bunun için de gerekçe olarak, bir takım hukukî nedenler ileri sürüyordu. Güya, atom mayınlarını yapan firma, Amerika Birleşik Devletleri Silâhlı Kuvvetleri emrine bunları verirken bir de şart koşmuştu: Tetik Amerika'nın elinde olmalıydı.

TOPALOĞLU
— İlle de nükleer mayın! —

Bu konuda Türk - Amerikan pazarlığı bir sonuca bağlanamadığı için meselenin görüşülmesi üç ay sonra La Haye'de yapılacak toplantıya ertelendi. Atom mayınlarının tetiği ister Amerika'nın, ister Türkiye'nin elinde olsun, ANT'ın önceki sayılarında açıklandığı gibi, doğunun nükleer silâh deposu haline getirilmesi, Türkiye için daima bir ölüm tehdidi teşkil edecektir. AP, nükleer mayınların yerleştirilmesini istemekle bu topyekûn ölüme, tetiği ele almak istemekle de, cinayet işlemeğe razı olmaktadır.

Nükleer Füze-Savar sistemi konusundaki görüşmeler de, Ankara'daki toplantıda bir sonuca bağlanamadı ve üç ay sonraki La Haye toplantısına ertelendi.

NATO Nükleer Grupu'nun Ankara toplantısı, Çirkin Amerikalı'nın yeni çirkin oyunlarından birini ortaya koydu:

Enflasyonun eşiğine gelmiş bulunan Amerika, bu çıkmazdan kurtulabilmek için çareler aramaktadır. Bir yandan artan üretim tüketilemezken, öte yandan 1967 yılının ilk yarısında 1 milyon 280 bin kişinin katıldığı 2.600 grev tehlike işaretini vermiştir. Ayrıca Dolar'ın altına oranının tehlikeye düşmesi, dünya ülkeleri ile ilişkilerini Dolar'a dayamış olan Amerika Birleşik Devletleri'ni tedbirler almağa zorlamıştır.

Eylül ayının ortasında Amerikan topraklarını Füze-savar sistemle koruma amacını güden proje için ayrılan paranın sarf kararı alınmış ve hemen tezgâhlanan planın uygulanmasına geçilmiştir. Sovyetler Birliği ile uzlaşmaya, müttefiklerini Komünist Çin tehlikesiyle korkutmaya çalışan Amerika, aslında Füze-savar sistemini NATO'ya kazıklamağa çalışmaktadır. NATO Nükleer Planlama Grupu'nun önümüzdeki ilkbaharda La Haye'de yapacağı toplantıya kadar, maliyeti 40 Milyar Dolar'ı bulan Avrupa'nın nükleer füzelerden korunması ve atom mayınları projelerinin uygulanmasına İngiltere'yi, Kanada'yı ve öteki NATO ülkelerini ikna edecektir. Böyle bir projenin uygulanması ise, Amerika'nın bir süre daha enflasyon çizgisi dışında kalması demek olacaktır.

NATO Nükleer Planlama Grupu'nun Ankara toplantısını, *"Amerika Birleşik Devletleri'nin her davranışının altında çıkar ve dolar yatar"* gerçeğinin ışığında değerlendirmek gerekmektedir.

Nitekim Türkiye'nin uyanık güçleri, bu oyunun farkındadırlar. NATO toplantısından sonra gençlik kuruluşlarının, sendikaların ve fikir kulüplerinin imzalarıyla elden ele dağıtılan bildiride bu gerçek ortaya konarak şöyle haykırılmaktadır:

"İki yıl sonra tarihe karışacak olan NATO'nun yerine kendi harp sanayii için dünya pazarını elinde bulundurmak ve Füze-savar Füze Sistemi adı altında yeni bir nükleer savaş projesini kabul ettirerek dünya jandarması rolünü sürdürmek isteyen Amerika!

Çekil yurdumdan!
Defol McNamara!
GO HOME!"

İşgal toprağı, kurt köpeği

Yaşar Kemal

"Öte yandan, Tumpane Şirketinin Karataş yolundaki radar işyerinde grev gözcülerinin üzerine önceki gece bir Amerikan askeri tarafından bir polis köpeği saldırtılmıştır. Köpek grev gözcüsünü yere devirmişse de, yetişenler tarafından kurtarılmıştır. Bunun üzerine candarma Karataşta Amerikalıların bu gibi hareketlerini önlemek için tedbir almıştır."

Ve burası, sözüm ona bağımsız Türkiye. Amerikalılar, grev gözcülerine kurt köpekleriyle saldırıyorlar. Kurt köpeği sonuncusu.. Ya daha önceleri.. Ya daha önceleri Amerikalıların yaptıkları... Eğer bu millet sonuna kadar gidecekse, yani millet olmağa devam edebilecekse bu milletin tarihinde, kara bir leke olarak kalacaktır bu günler. Kara, aşağılık, utanç verici. Amerikalılar otomobil sürüp adam öldürebiliyorlarsa Türkiye'de ve ellerini kollarını sallaya sallaya çekip gidiyorlarsa, Amerikalılar bir milletin bayrağını ayakları altına alıp, hiç bir sebep yokken, bu milletin şehirlerinin caddelerinde çiğniyorlarsa, Amerikalılar esir ticareti devrinden daha aşağılık bir pazarlıkla dolar vererek bu milletin kızlarını alıp Amerikaya götürüyor, orada öldürüyorlarsa, kültürüne, eğitimine ellerini atmışlarsa, Türkiye'de uçan kuştan haberleri varsa... Her yerde bir Amerikalı uzman dilediğini dilediği şekilde yaptırıyorsa... Ey, milliyetçiyim diyen milliyetsizler, ey, müslümanım diyen kâfirler, ey, insanım diyen aşağılık yaratıklar... Bu topraklara, bu halka, bu tarihe, bu kültüre hi; hiç hiç biriniz layık değilsiniz, değiliz. Vatanını işgal ettirip de susan insan insan değildir. Ve buna karşı savaşmayan insanı hiç kimse insandan saymaz. Bu çağda yaşayan her insana, Türk kuşakları geldikçe gittikçe, kıyamete kadar lânet yağdıracaklardır. Ve diyeceklerdir ki, memleketimiz bir kara çağ yaşadı. Bu çağda bir kısım Türkler, yani olmaz olası atalarımız, kendi elleriyle yurdumuzu yabancılara işgal ettirdiler, bir millete, hem de tarihin büyük milletlerinden olan bir millete durmadan hakaret ettirdiler. Eğer, Türk milleti millet olarak devam edebilecekse.. Devam edip etmemesi bizim bugünkü çabamıza bağlıdır. Bu savaşı iyi verir de Amerikalıyı yurdumuzdan atarsak, elbette millet olarak devam edebiliriz, kuşaklar bizden utanacaklardır.

Görünen köy kılavuz istemez. Her şey gösteriyor ki, Türkiye Amerikalılar tarafından idama mahkum edilmiştir. Üçüncü bir dünya savaşında, ihtimali bile tüyleri ürpertiyor, Türkiye Amerika'dan ve Rusya'dan önce atomu yiyecektir. Bu bir gerçektir. Bilim adamlarının söylediğine göre de Türkiye altı saat içinde yokedilecektir. Bu da bir gerçektir. Niçin? Niçin? Niçin? Bizim memleketimiz yokedilsin.. Bir millet yokedilsin? Neyin karşılığı? Yarı açlar, yarı toklar vatanıdır bu vatan.. Başı belâlı topraklardır bu topraklar. Niçin?

Bağımsız kalamaz mıydı Türkiye? Bu imkâna sahip değil miydi? Kim böylesine bir işe zorladı Türkiye'yi? Birkaç komprador burjuva. Türkiye'yi ölüme hem de altı saat içinde bir ölüme mahkûm edenler, yabancılarla Türkiye'yi birlik olup soyan komprador burjuvazisi.. Sayısı yarım milyonu geçmeyen, bir avuç kişi..

Türkiye'deki şu Lökü dışarda burjuvazinin bir tarihini yazmak gerek.. Bir millete bir bölük insan isterse ne kötülükler yapabilirmiş bunu kuşakların bilmesi gerek. İnsan soyunda ne hayınlar çıkabilirmiş, memleketini beş paralık faydası için nasıl satabilirmiş bunu kuşakların ibretle okuması gerek.

Benim en zoruma giden, beni kahreden, öldüren bir sözleri var alçakların. Özürleri kabahatlerinden büyük. Diyorlar ki: Amerika gitsin de Rusya mı gelsin?

Behey, vatansızlar, Türkiye başka bir milletin işgalinde, himayesinde olmadan yaşayamaz mı? Yaşamamış mı? Herifler o kadar yozlaşmışlar ki Türkiye'yi himayesiz, işgalsiz düşünemiyorlar bile. İşte bu beni kahrediyor. Bir millette hayın da olur, soysuz da olur, her bir alçak mahlûkat da olur, ama bu kadar alçalmış bir yaratık nasıl olur? Benim memleketim bağımsız yaşayamaz, diyecek kadar kötü bir insan nasıl olur? Amerika giderse Rusya gelir diyecek kadar. Ve ben memleketimi severim diyenler, vatansever geçinenler de bu sabahtan akşama kadar millete edilen hakaretleri nasıl yutarlar?

Şimdi de kurt köpeği saldırtıyorlar, haklarını isteyen Türk işçilerinin üstüne.. Otomobil sürüyorlar Türk işçilerinin üstüne..

Türk milletinin de bir gün kurt köpekleri olacak. Türk milleti de köpeklerini başkalarının üstüne sürecek.. Ama bir milleti işgal ederek değil.. Bir millete hakaret etmek için değil.. Hiç bir millete.. Türk miletinin kurt köpekleri olacak, kocaman dişli. Türk milletinin kurt köpekleri bir koku alacak ki, hemen düşmanı buluverecek, kendisine hakaret edenleri buluverecek.. Kocaman dişli kurt köpekleri.. Düşmanın içerde olduğunu bilecek.. Türk milletinin kurt köpekleri.. Üstümüze köpekleri saldırttı diye Amerikalılara niçin kızalım.. Onların hakkı.. İşgalin kanunudur kurt köpeklerinin saldırması.. Hakka, adalete, insanlığa saldırması.. Amerikalı bir işgal gücüdür. O, hükmünü icra eyleyecek. Türk milletinin dişleri kocaman kurt köpekleri oluncaya kadar..

GEZİLER

■ *Demirel Rusya'dan başarılı bir iş adamı gibi döndü!*

SÜLEYMAN Bey, Nazmiye Hanım ve şürekâsının Sovyetler Birliği gezisi, geçtiğimiz cuma günü Esenboğa Hava Alanı'nda sona erdi.

Türk - Sovyet ortak bildirisi ve Moskova dönüşü verdiği demeçler, Demirel'in *"devlet adamı mı, yoksa iş adamı mı?"* olduğu sorusunun açıklığa kavuşmasını sağladı.

"30 Milyon Türk vatandaşı özel sektör erbabıdır" vecizesini Türk siyasi literatürüne hediye eden Demirel, AP Grupu'nda aşırı sağ kanadın koparacağı fırtınayı sezmiş olacak ki, Sovyetler Birliği gezisinin daha çok ekonomik ve ticarî sonuçlar üzerinde konuşmaya itina gösteriyordu. Sovyetler Birliği'nin finanse edeceği üçüncü demir - çelik fabrikasının temelini Nisan ayında atacağını, ayrıca rafineri, alüminyum, sun'î tahta, sülfirik asit, telli cam fabrikaları konusunda da anlaşmaya varıldığını açıklayan Demirel tam bir işadamı pozunda *"iktisadi ilişkileri hiçbir zaman siyasi ilişkilerle karıştırmamak lâzımdır"* diyordu.

Altında Demirel'in imzası bulunan Türk - Sovyet ortak bildirisinde ise özellikle Vietnam ve Kıbrıs sorunlarında iktidarın değil, Sovyetler Birliği'nin görüşünün kabul edildiği görülüyordu. Demirel, ortak bildiri ile, Türkiye'nin Kıbrıs hakkındaki son tezinin *"bağımsızlık"* olduğunu (Bak: ANT, sayı 38, sayfa 4-5) açıklıyordu.

İçinde pehlivan tefrikası yazarları ve *komünizm düşmanlığı* tüccarlarının da bulunduğu kafilenin Esenboğa Hava Alanı'na inişi de oldukça ilginç oldu. Kafilenin yıldızı Berber Nuh, gazetecilere görünmeden sıvışmaya çalışırken, bol votkalı ve havyarlı gezinin etkileri çehrelerinde hissedilen *"mücamele"* esasına göre seçilmiş heyet üyeleri uçağın merdivenlerinden inerken yüzlerine ciddi bir ifade takınmayı ihmal etmiyorlardı. Çoğunun içi kürkle, havyarla, değerli taşlarla dolu olan yüzelliden fazla bavulun uçaktan indirilmesi içinse gazetecilerin hava alanından ayrılmalarını beklemeğe özellikle dikkat edildi.

Türk - Sovyet ilişkilerinin geliştirilmesi yönünden çok yararlı olduğunda şüphe bulunmayan Sovyet Rusya gezisi, şimdi Demirel'i yeni iki problemle karşı karşıya getirmiştir. AP Grupu'nda bu gezi görüşülürken kopacak *fırtınalar nasıl geçiştirilecektir?* AP iktidarının, Rusya gezisine rağmen, Amerika'nın dümensuyunda olduğuna dair Washington'a ve Wall Street'e ne şekilde garanti verilecektir?

Birinci meselede Demirel, *"Hafıza-i beşerin nisyan ile malûl olmasına"* güvenmektedir. Demirel'e göre, Meclis açılıp da AP Grupu toplanana kadar çok şey unutulacaktır. Üstelik, 20 Ekim'de Irak'a ve daha önce doğu illerine yapacağı gezi, Sovyetler Birliği gezisi ile ilgili olarak AP Grupu'nda verilecek hesabın faturasını bir hayli düşürecektir.

Amerika'ya gelince, daha Sovyetler Birliği gezisi sona ermeden, AP hükümetinin Tumpane Şirketi hesabına grev kırıcılığı yaparak Türk işçisinin emeğini Amerikalılara peşkeş çekmesi, 5000 Amerikan askerinin daha Türk topraklarına indirilmesi, Ankara'da NATO toplantısında doğu blokuna karşı nükleer silâhlanmada kraldan çok kralcı davranılması, Amerika için herhalde yeterli garantilerdir. Hele, Meclis açıldıktan sonra solculara ve Amerikan aleyhtarlarına karşı yeni terör tedbirlerinin tezgâhlanması, bütün kuşkuları ortadan kaldıracaktır. Gelecek ilkbaharda Demirel'in Amerika'ya yapacağı seyahatte ise herhalde Washington'a ve Wall Street'e bağlılığın türlü tezahürleri görülecektir...

Grev yapan Türk işçisine karşı Amerikan itleri..

Ankara'da Amerikan Hava Kuvvetleri'ne ait bir işyerinde grev gözcüsü nöbet bekliyor... Amerikalılar grevi sabote etmek için türlü oyunlara başvurdular

Türk işçilerinin Amerikan Üssü'ne sergiledikleri afişlerden biri...

GREVİN ERTELENMESİ AP İÇİN YÜZKARASIDIR

MİLYONLARCA metrekarelik Türk toprağını işgal altında bulundurdukları yetmiyormuş gibi üslerinde çalıştırdıkları Türk işçilerinin emeğini insafsızca sömüren Amerikalılar, silâh çekerek, işçilerin üzerine itler salarak kıramadıkları Harp İş Grevi'ni, nihayet kraldan ziyade kralcı Demirel iktidarının kararıyla bir ay geri bıraktırmağa muvaffak oldular.

Geçen sayımızda hazırlıklarını ve nedenlerini bildirdiğimiz grev, kısa zamanda Adana'dan Ankara, İzmir, Diyarbakır, Samsun ve İstanbul'daki Amerikan işyerlerine sıçramış bulunuyordu. Türk işçisinin kararlı tutumu, beş on kuruşluk zam talebini vermeğe yanaşmayan Tumpane şirketi yöneticilerini çileden çıkartmış, bir yandan grevcilere silâh çekilip üzerlerine kurt köpekleri saldırtılırken, bir yandan da grevi kırmak üzere Türk Silâhlı Kuvvetleri nezdinde teşebbüslere geçilmişti. Amerikalılar, Ekim başında Türkiye'de NATO tatbikatı yapılacağını, bu maksatla 5000 Amerikan askeri ile 400 Amerikan uçağının Türkiye'ye geldiğini, grevin devam etmesi halinde tatbikatın aksayacağını ileri sürerek, Türk işçilerinin yerine Türk askerlerinin çalıştırılmasını istiyorlardı. Gayeleri belliydi: Türk işçisiyle Türk askerini karşı karşıya getirmek, gerekirse kardeşi kardeşe vurdurarak sömürülerini devam ettirmek!

Ancak, Amerikalıların çıkarları uğruna Türk işçisiyle Türk askerini karşı karşıya getirmeyi üniformalarının şerefiyle bağdaştırmayan Türk komutanları, bu isteğe kesinlikle *"Hayır!"* cevabını verdiler.

Amerikalıların bu grev kırma teşebbüsleri karşısında grevi yöneten Harp İş Sendikası da, hafta sonunda Türkiye'ye gelen Amerikan Savunma Bakanı Mc Namara'ya bir telgraf çekerek Tumpane Şirketi'nin ve Amerikan silahlı kuvvetlerinin tutumunu şiddetle protesto etti. Harp İş'in telgrafında özetle şöyle deniliyordu: *"Türk Anayasası, grevi işçiye meşru bir direnme hakkı olarak tanımıştır. Esefle size şunu da iletmek zorundayız ki, fiili greve başladığımızdan bu yana Tumpane Şirketi yerine karşımıza Amerikan askeri makamlarına ilaveten silahlı ve köpekle teçhiz edilmiş Amerikan askerlerini bulduk."*

Harp İş'in bu telgrafına rağmen, grev kırıcı hareketlerden vazgeçmek ve Türk işçisinin haklarını tanımak şöyle dursun, bu defa da grevin ertelenmesi için Demirel Hükümeti nezdinde teşebbüse geçildi. Ve Demirel Hükümeti de, hiçbir bağımsız ülkede görülmemiş bir tutumla, kendi vatandaşlarının haklarını değil, Amerikalıların çıkarlarını savunmak yolunu tutarak Harp İş grevini bir ay süre ile erteledi. Erteleme kararının gerekçesinde "NATO birleşik tatbikatı bakımından grevin milli güvenliği bozucu görüldüğü" belirtiliyordu. Oysa, tatbikatın aksamaması için işçinin beş on kuruşluk zam isteğinin kabul edilmesi yeterliydi. Ama Demirel Hükümeti, Tumpane Şirketi ve Amerikan Silahlı Kuvvetleri'nin temsilcisi gibi hareket ediyordu.., Kendi vatandaşlarını Amerikalılara ezdirtiyordu...

Bu arada, Harp İş grevi, bugüne kadar Amerika'nın dümensuyunda sendikacılık yapan ve bugün zevahiri kurtarmak için işçiyi destekler görünen Türk İş'in foyasını da meydana çıkardı. Grevle ilgili olarak bir bildiri yayınlayan Devrimci İşçi Sendikaları Konfederasyonu bu konuda şöyle diyordu: *"Harp İş grevi dolayısıyla Adana'da meydana gelen olaylar, Türk işçi sınıfına Amerikalıların ve onlardan yardım alan Türk - İş Konfederasyonu'nun Türk emekçi halkına yaptığı hizmeti, bütün çıplaklığıyla ortaya koymuştur."*

TİP Genel Sekreteri Rıza Kuas da, bu konuda bir demeç vererek şu açıklamada bulundu: *"Türk İş yöneticilerinin bugüne kadarki işçi aleyhtarı ve Amerikalılardan yana tutum ve davranışları Türk işçisince gayet açık olarak bilinmektedir. Türk İş liderlerinin ve personelinin maaşlarının önemli kısmı Amerikalılarca karşılanmaktadır."* Gerçekten de bugün Amerikalılar, Türk işçisinin emeğini sömürüyorlarsa bundan Türk İş yöneticileri tarih önünde sorumludurlar.

Bugün Demirel iktidarının kararıyla Türk işçisinin Amerikalılara karşı hak kavgası bir ay geri bırakılmıştır. Gerçi grev yapan sendika Danıştay'da kararı bozmak için bir dâva açmıştır, ama bu dâva sonuçlanıncaya kadar grev kırılmış olacaktır.

Grevi erteleme kararı, Türkiye'yi Amerikalılara peşkeş çeken AP iktidarı için tarihe geçecek bir utanç vesikasıdır. Ve Türk işçisi, kendi oylarına karşı işlenen bu ihaneti asla unutmayacaktır.

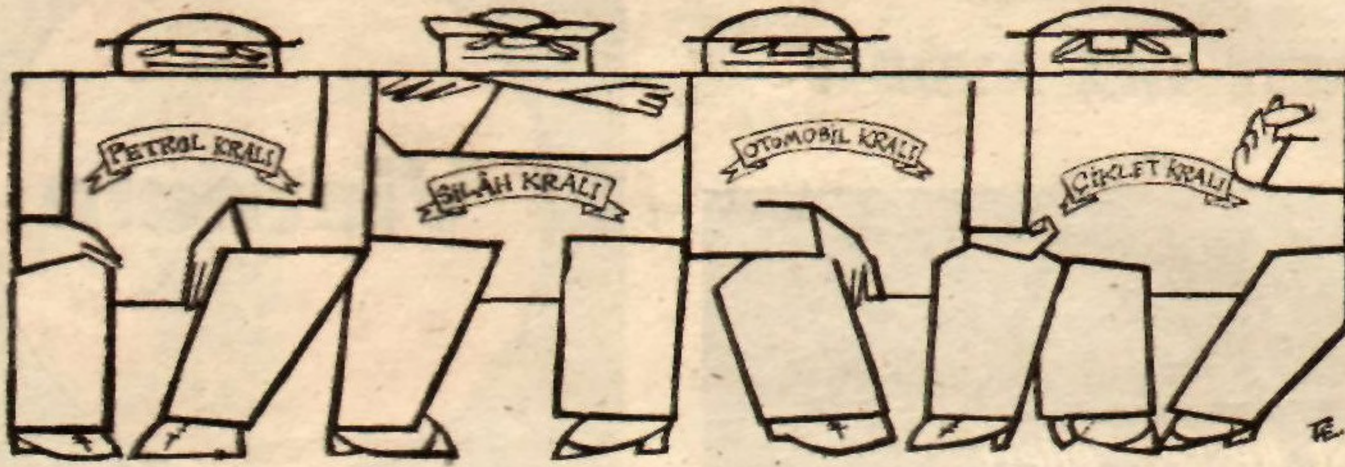
OKUYANLARLA OKUTANLAR

GEÇEN gün Fenakent köyündeydim. Okul dağıldı. Fenakent bir dağ köyü, taşlık mı taşlık; köylü bir harmanlık ekecek yer açmak için dünyanın taşını tınazlıyor; her taraflar iki-üç adam boyu duvar. Onun için okulun dağılmasıyla çocukların duvarlar arasında kaybolması bir oldu. Sade bir çocuk kaldı ortada, önümden gidiyor, sapaya vurmuş. Hızlandım, yetiştim yanına. **Adın ne, Memet?** dedim **Adım Cafer,** dedi. **Cafer, memlekette sınıf var mı?** dedim. **Olmaz mı hiç, ben dördüncü sınıftayım,** dedi. **Bugün ne ders gördünüz?** dedim. **Aile Bilgisi gördük,** dedi. **Kitabı var mı?** dedim. **Aha,** dedi. Uzattı kitabı. Baktım kapağına: Önlüğü tenteneli bir kadın, bir kız, bir de oğlan çocuğu, pasta yapıyorlar. **Kaça bu?** dedim. **Babam 145 kuruş vermiş,** dedi. Rastgele bir yaprak açtım. **Okuyuver bunu bana,** dedim. Okudu: **"Ev ailenin yuvasıdır. Bu yuvanın büyüklüğü o aileyi barındıracak kadar olmalıdır. Bir ev kiralanacağı zaman her şeyden önce kirasının aile bütçesine uygun olması düşünülür. Bundan sonra evin sağlığa uygun olması aranır. *Yani evin bol güneş alması, damının akmaması, su yollarının* iyi işlemesi, bacalarının iyi çekmesi istenir. Mutfak, aydınlık ve içinde rahat çalışılabilecek kadar geniş olmalı, fazla güneş görmemelidir... Yatak odaları evin bahçeye bakan yönünde olmalıdır. Sokak üstünde olursa, uykudakileri rahatsız eder. Yatak odalarında fazla eşya bulundurulmamalıdır. Yatak, sabah güneşini gören pencerenin karşısına konulmamalıdır. Buna dikkat edilmezse güneş, insanı vaktinden önce uyandırabilir. Bu odalarda bulundurulacak eşya, yatak, elbise ve çamaşır dolabı, tuvalet masası, bir de iskemledir.. Evin bütün pencerelerinde olduğu gibi yatak odalarının pencerelerinde de güneşlik bulunmalı, bunun üstüne de ince, hafif ve yıkanabilen kumaştan yapılmış perdeler asılmalıdır."** **Yeter be, Cafer,** dedim. **Uğur ola,** dedim. **Uğur ola,** dedi. Baktım ardından, taşların arasına girdi, kayboldu. Cafer, Türkiye'deki 3 milyon 430 bin köylü konutundan, 16 bini mağara, iki yüz bini penceresiz, helâsız olan bir konutta oturuyor.

Doğru İstanbul'a gittim, Bâbıâli'ye. Bu yolun yolcusunu buldum. **Ne iştir bu?** dedim. **Senin kafana kızıl kurt sokmuşlar,** dedi. **Onu at aklından, silkele, ama şunu hiç çıkarma aklından,** dedi: **Biz kaynaşmış bir kitleyiz, kaynamış kazan değil,** dedi. **Pekiy aile nedir?** dedim. **Aile,** dedi, **en küçük işletmedir. Meselâ bizim aile,** dedi, **bir okutma işletmesidir bizim aile. Ama kapalı bir işletme değil. Öbür okutucu ailelerle de birleştik, bir aile birliği kurduk. İlk okullarda 19 derse karşılık, 89 çeşit kitap basıyoruz,** dedi. **Her yıl bunları azıcık değiştirip, fiyatlarını arttırıp yeni baskılarını çıkarıyoruz, böylece eski kitapların okunmasını önleyerek, açıktan 500 milyon lira vuruyoruz, anladın mı?** dedi. ***Anladım,*** dedim ***Pekiy bu kitaplarla ne okutuyorsunuz?*** dedim. **Bu kitaplarla mı? Kitapları okutuyoruz tabii,** dedi. **Başka ne okutuyorsunuz?** dedim. **Biz mi?** dedi. **Biz daha başka şeyler de okuturuz,** dedi. **Meselâ, biz petrolleri okuturuz,** dedi. **Madenleri okuturuz, sahilleri okuturuz,** dedi. **Senin anlayacağın,** dedi, **biz memleketi okuturuz,** dedi. **Pekiy,** dedi sonra, **sen necisin? kimlerdensin?** dedi. **Ben okuyanlardanım,** dedim. **Çocuk musun sen?** dedi. **Çocuğum,** dedim. **Demek sen okuyanlardansın?** dedi. **Öyle,** dedim. **Onu anladık, ama ne için okuyorsun? onu anlamadım,** dedi. **Onu anlamıyacak ne var,** dedim. **Sizin topunuza birden okumak için okuyorum,** dedim. **Haaa,** dedi. **Yaaa,** dedim.

Can YÜCEL

Ferruh Doğan

Amerikan Cumhuriyeti!

Eğitimde Uluslararası Çerçeveye Doğru

İDRİS KÜÇÜKÖMER

FIRSAT eşitliği, sosyal sistemde verimliliği ve mutluluğu birlikte artırır. Bu, artık tartışılmaz bir kuraldır. Tartışılan, bunu sağlama metodudur. Eğer bir toplumda, bir azınlığın çocukları yerine daha büyük miktarda halk çocuğuna ve nihayet bütün halk çocuklarına maddi ve kültürel şartlarda eşitlik sağlanırsa, hem daha fazla miktarda ve hem de daha üstün kabiliyetler ortaya çıkar, toplumun değişik katlarından hizmet ederler. Bu, toplumda hem verimlilik ve hem de mutluluk artışı demektir. Kısaca, büyük ölçüde fırsat eşitliği sağlandıkça, sosyal adalet ve verimlilik ayrı, biri diğeri pahasına elde edilen alternatifler olmayacaktır. Fırsat eşitliği vermek asıl yaratıcı olan insanda yatırım demektir de. Fırsat eşitliğinin verileceği esas somut alan eğitim alanıdır. Burada eşitsizlik, hem sınıf farklarını büyük ölçüde yansıtır, hem de sınıf çatışmasının süreceğine işaret eder. Burada fırsat eşitliğinin verimi ve mutluluğu artırdığını temel bir ilke ya da postula olarak kabul edeceğiz. Türkiye'de bu eşitlik verilebilir mi, verilemezse ne olur? Meseleye eğitim ve propaganda kavramları ile bakarsak sonuca varabiliriz.

EĞİTİMİN, toplumda maddi ve kültürel ihtiyaçlarını ya da amaçlarını karşılamaya yönelmiş (ya da onların karşılanmasına yardımcı olan) bir sistemi olmalıdır. Buna fonksiyonel eğitim diyebiliriz. Eğer böyle olmazsa eğitim sistemi etkin değildir; ve açık, gizli işsiz bir *"okumuşlar proleteryası"* yaratabilir (Bizde olduğu gibi). Söz konusu amaçlara yönelinirken objektiflik gözetilmeli, gerçeklerden, ilmî bilgilerden kaçınılmamalıdır, alternatifler değerlendirilebilmelidir. *Seçme hürriyeti, alternatiflerin değerlendirilebilmesi ile ancak vardır.* Bu da bir ilke ya da postuladır.

Oysa alternatif, değişik yolların varlığının anlaşılması, eleştirmenin ve karşıt eylemin ortaya çıkması demektir. Bu eylemin tam örneği ulusal ve uluslararası sınıf çatışmasıdır. İşte bu noktada, daha ileriye, yeniye, değişikliğe karşı, tutucu, geriletici, *saptırıcı* propaganda işe karıştırılır. Propagandanın bir tanımını verelim:

"İlgili bir kişi (ya da kişilerin), diğer kişi gruplarının davranışlarını ikna yolu ile sistematik olarak denetleme ve sonuç olarak eylemlerini kontrol etme çabası" (L. W. Doob)

EĞİTİM ve propagandanın tanımları ve yukarki iki ilke çerçevesinde, nüfusu süratle artan, ekonomisi tarihi olarak hasta olan ve Dünyanın Ortadoğu'daki petrol kaynakları ve bazı stratejik madenleri üzerinde kilit noktasındaki Türkiye'de eğitim sistemi, iç ve dış egemen sınıfların bir propaganda aracı haline dönüşecektir. (Şüphesiz, propagandanın yetmediği yerde yasaklar, şiddet hareketleri sıralanacaktır.) Teknolojik gelişme ile küçülen dünyamızda, artan fakir kitlelerde, doğrudan ya da dolaylı olarak, fırsat eşitliği özlemi gittikçe yoğunlaşmaktadır. Mesele, fırsat eşitliğini eğitim alanında verebilmek, mevcut ekonomik kaynakların çok büyük oranının insanda yatırımını sağlamak için okullara, yollara, laboratuvarlara, kütüphanelere, öğretmen yetiştirilmesine, vesaireye tahsisi gerekmesindedir. Bu ise mevcut sistem değişmeden imkânsızdır. Bu değişikliğe karşı, mevcut düzenden çıkarı olan iç ve dış sınıflar değişiklik getirecek bir eylemi engellemek, saptırmak için eğitim adı altında, yapıcı, ileri bir alternatifi tanımayan, dogmatik propaganda yapacaklardır. Propaganda, insanları fırsat eşitliği isteğinden uzaklaştırmak üzere, kişi olarak kendi sınıfları açısından düşünebilme ve karar sahibi olabilmelerini engelleyecek ölçü ve standartları vermeye yönelecektir. Bunda kullanılan değişik malzeme arasında, eğitimde din ve aile kavramları vardır.

NİTEKİM özellikle bugünün az gelişmiş ülkelerinde, bu arada Türkiye'de fırsat eşitliğini verebilecek sosyalizm alternatifine giden yolları kapamak isterlerken söz konusu malzeme kullanılacaktır. Gittikçe artan kitlelere, sosyalizmde çocuğun aile ile ilişkisinin kesildiği propagandası yapılacaktır. Çünkü Türk halk çocukları fonksiyonel bir eğitim sistemine mevcut düzendeki çıkarlar feda edilmeden alınamaz. Şu halde bu düzenden çıkarı olanların mutluluğu, milyonlarca Türk çocuğuna ve halkına çok pahalıya gelmektedir. Sosyalizmde dine yer olmadığının da propagandası yapılmaktadır. Neden yaşayışlarında, kazanç sağlamalarında dinle hiç bir ilişkisi olmayanlar dini propaganda aracı yaparlar? Bunun cevabı da yine artan kitlelere bu dünyada mutlu olmanın maddi ve kültürel amaçlarını bulmak yerine, diğer dünyanın salık verilmesindendir. Oysa bu dünyada mutlu olma özlemi bütün az gelişmiş ülkelerin ortak yanlarından biri olmaya çoktan başlamıştır. Eğitim sisteminin din, aile, vesaire üzerine sloganlarla saptırıcı propaganda sistemine dönüşmesinin sorumluluğu, bana göre, Millî Eğitim Bakanlığını, Hükümeti, bu işlere içtenlikle katılanları aşar. Durmadan fakir halk çocuklarına imam hatip okulu açmak, ortaokul ve liselere din dersi koymak, iç sorumlulara, sınıf çatışmasını önlemenin ya da gizlemenin araçları gibi gözükebilir. Fakat, bu biçime sokulan propaganda sistemi ile temel ekonomik meseleler çözülemeyecek, din adamları proleteryası (Vietnam'da olduğu gibi) yaratmayı bir yana bırakalım, ülkenin iki kampa ayrılması sürecini hızlandıracaktır.

KISACA, bugünkü eğitim sistemine verilmek istenen biçim, bir iç çatışmanın tohumlarını taşımaktadır. Az gelişmiş ülkelerde *"iç harp potansiyeli"* ise, Amerika'nın kendi hegemonyası ve bu arada ülkelerin içine *"tırmanma"*sı için önemli bir potansiyel olmaktadır. Amerika'nın çeşitli üniversite ve bilim kurumu *denilen* yerlerde yaptırdığı araştırmalar arasında, Amerika Savunma Bakanlığı adına *"Güney Amerika'da iç savaş potansiyeli"*, araştırmasından haberiniz var mı?

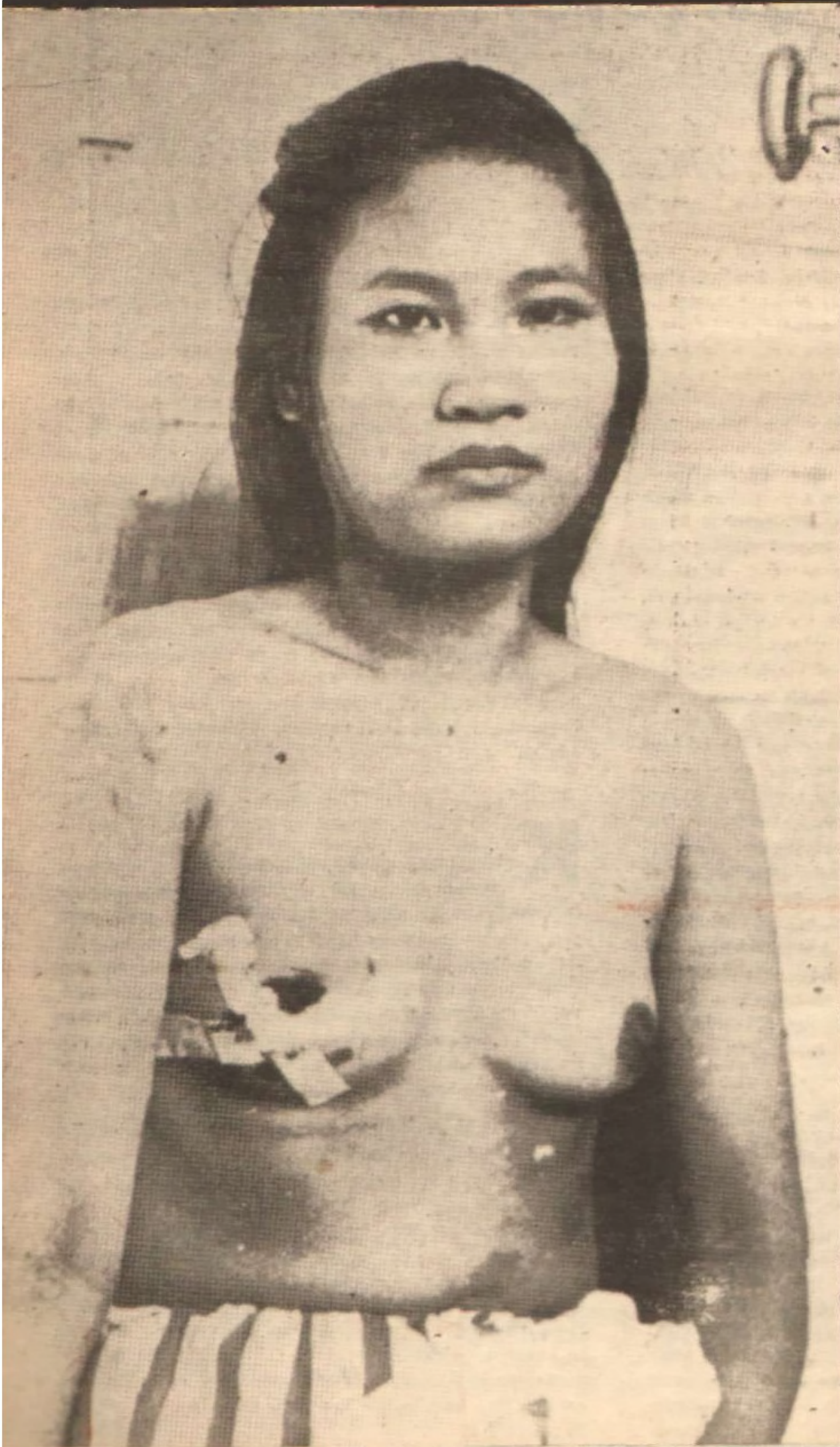
Bazı kimselerin imam hatip okulu öğrencileri ile iftihar etmesi, yine bazı okullarda birkaç kişiyi okutması gibi çabalar asıl meseleyi gizleyemez. Hele değişik kurumlar yanında, gözlerine kestirdikleri üniversite öğrencisinden profesörüne kadar uşak tutmaya çalışmak, ancak bölücü ve çatışmayı körükleyici olabilir. Bunları yapmak hiçbir dünyada sevap olamaz. Fakat onlar bu yangını körüklemenin tarihî fonksiyonunu yapmaktalar, buna inanıyorum. Bununla beraber, gelişmemiş ülkelerin insanları, iç bölünmede hangi kampta olursa olsun, daha çok acı çekecektir. Bu, bana göre, belli ya da trajik bir süreçtir çünkü.

Kuzey Vietnam'dan dönen

MEHMET ALİ AYBAR

yazıyor

Memesi kesilen, etleri dağlanan, kopartılan mücahit kız: TRAN THI LY

Vietnam

İŞK
C
KA

● "Kimlerle çalıştığını söyleyecek misin?" diyorlardı,
dan kresilli su dolduruyor, üstüme çıkıp çiğniyorlard
tilmiş mum döküyorlardı ● Bacaklarımı iki yana ayı

HANOİ güzel bir şehir. Büyük bir park gibi. Kocaman ağaçlar. Şehrin ortasında göller, göllerde adacıklar. İnsanlar cana yakın, çalışkan, sakin ve sabırlı. Kadınlar güzel. Yürüyüşlerinde soylu bir âhenk. Bunca narin vücutların, bunca dayanıklı olmasına şaşıyorsunuz. Hepsi de aynı şekilde giyiniyorlar: Siyah ipekliden bol paçalı pantolonlar; beyaz, mavi, yeşil tünikler. Çıplak ayaklarda takunyeler, sandallar...

Fransızlardan kalma, bahçe içinde bir evin zevkle döşenmiş, aydınlık odasındayız. Burası kaldığımız otele 500 - 600 metre mesafede, Millî Kurtuluş Cephesi temsilciliğinin merkezi... Sıcak bir ağustos günü. Rahat koltuklar.. Tavanda kocaman bir vantilatör. Çay fincanları boşaldıkça doluyor. Güneyden gelen tanıkların ifadesini alıyoruz. Genç, güzel bir kadın konuşuyor. Tatlı bir sesi var. Sakin sakin anlatıyor.

Adı TRAN THI LY... Yaşı 30. **"Beni yakaladıkları zaman 18 yaşındaydım"** diye söze başlıyor. TRAN THI LY'nin hikâyesini ağzından zaptettiğim gibi aynen sunacağım size:

"Ben, güneyin QUANG NAM vilâyetine bağlı DIEN BAN kasabasının DIEN HONG köyündenim. 1955'in 20 Temmuz'u idi. Milletlerarası Kontrol Komisyonuna bir dilekçe postalamış, SEÇİMLERLE ilgili bir mitingten dönüyordum. Daha o tarihlerde Cenevre sözleşmeleri sabote edilmeye başlanmıştı. Vatanımızı Amerikalılara teslim eden Saygon'lu efendiler, Kuzeyle Güney'in tek bir hükümetin otoritesinde birleşmesini sağlayacak olan seçimleri yaptırmamaya kararlı görünüyorlardı.

Japon emperyalistlerini yurdumuzdan kovmuş, sekiz yıl sonra kanlı bir kurtuluş savaşı sonunda Fransız emperyalistlerini de yenmiştik. Cenevre sözleşmeleri, millî birliğimizi, toprak bütünlüğümüzü tanımıştı. Fakat biz Güney'liler, Amerika'nın Saygon'a bir kukla hükümet oturtmasını ve Fransızlardan boşalan yere adım adım yerleşmelerini endişe ile izliyorduk. Sırtlarını Amerika'ya dayayan Saygon'lu efendiler, Kurtuluşta köylüye dağıtılan toprakları geri alıyor, eski sahiplerine, toprak ağalarına iade ediyorlardı. Fransızlara karşı dövüşmüş olanları takip ediyor; yakalıyorlardı. Bir takım Amerikan heyetleri geliyordu. Amerikan generalleri, uzmanları, Amerikan Elçisi yavaş yavaş yurdun hakiki sahipleri durumuna geliyorlardı. Satılmışlardan bir ordu kuruyorlar; emniyet kuvvetlerini güçlendiriyorlardı. Yardımlar mekanizmasıyla ekonomimiz, maliyemiz, her şeyimiz onların eline geçmişti. Ve Saygon'lu efendileri maşa olarak kullanıyorlardı.

DİEM, Güney Vietnam halkını üç kategoriye ayırdı: Gayrimeşrular, yarı meşrular, sadık vatandaşlar... Amerikalılarla uşaklarının "gayrimeşru" dedikleri, Fransızlara karşı dövüşmüş olan vatandaşlarımızdı. Cenevre anlaşmalarının uygulanmasını isteyenler, bağımsızlıktan, demokrasiden yana olanlar, kısacası köle olarak yaşamayı reddedenler "gayrimeşrular" listesindeydi. "Yarı meşrular" da, bunlarla yakınlığı olan kimselerdi. "Sadık vatandaş" dedikleri ise Amerikalılara hizmet eden hainlerdi: Toprak ağaları, kompradorlar, Fransızlar ve Japonlarla işbirliği yaptıktan sonra şimdi Amerikalıların emrinde çalışan satılmış politikacılar, yüksek rütbeli subaylar, kaçakçılar, karaborsacılar, fahişeler... DİEM idaresinin "sadık vatandaş" dediği bunlardı...

Ben daha ondört yaşında bir çocukken, gençlik teşkilâtı saflarında Fransızlara karşı savaşmıştım. Artık durumu çok daha iyi kavrayacak bir yaştaydım: Bir ihanet şebekesi karşısında olduğumuzu görüyordum. Cenevre sözleşmelerinin uygulanması için mücadele ediyorduk. Milletlerarası Kontrol Komisyonu'na başvuruyor, seçimlerin yapılması için mitingler, gösteri yürüyüşleri düzenliyorduk.

DİEM'in adamları, 1955'in 20 Temmuz günü, beni böyle bir mitingten dönerken yakaladılar. DİEN BAN Emniyet Müdürlüğü'ne götürdüler.

Müdüriyette mitinge katılıp katılmadığımı soruyorlar.

— Katıldım, diyorum.

Tahkikat Komisyonu'na başvurup vurmadığımı soruyorlar.

— Seçimler için başvurdum, diyorum.

ŞKENCE
NAYET
TLİÂM

...yır" diyordum ● Ağzım- ... Tavana asıp sırtıma eri- ... edep yerime çomak sokuyorlardı ● Kulaklarıma, göğüs uçlarıma ve edep yerimin içine elektrik cereyanı veriyorlardı ● Kızgın demirle omuzumu dağladılar, kerpetenle budumdan et kopardılar... ● Meme uçlarımdan birini de kopardılar, hâlâ kanıyor, görüyorsunuz.

— Seni bu işlere kimler kışkırtıyor, ...ye soruyorlar.

— Kimse, diyorum.

Önüme bir liste sürüyorlar: Yüzlerce ...sim var; kadın erkek...

— Bunlar komünist, seni bunlar kış...rtıyor; at şuraya imzanı, diyorlar.

— Ben bu kimseleri tanımıyorum; ...zalamam bu kâğıdı, diyorum.

— Öyleyse tanıdığın, beraber çalıştı...ğın kimselerin adlarını söyle, diyorlar.

— Söyleyecek bir şey yok, diyorum.

— Görürüz, diyorlar; ve beni bir ...şka odaya alıyorlar.

İşkence başlıyor

Acaip âletler asılı duvarlarda; orta...da dikdörtgen şeklinde alçacık bir ma...sa var. Masanın yanında bir lastik bo...ru, bir huni, bir de gaz tenekesi var. Yatırıyorlar beni bu masaya; kolları...mı, bacaklarımı masanın altından bağ...lıyorlar. Huniyle lastik boruyu ağzıma sokuyorlar; ve kovadaki kresilli suyu ...şaltıyorlar. Nefes alamıyorum. Boğa...zım, midem yanıyor. Duruyorlar.

— İmzalayacak mısın? Kimlerle ça...lıştığını söyleyecek misin? diyorlar.

— Hayır! diyorum başımla.

Gene kresilli suyu boşaltıyorlar bo...ğazıma. Kendimden geçiyorum.

Kendime geldiğim zaman, işkenceci...lerden biri üstüme çıkmış karnımı çiğ...niyor. Ağzımdan, burnumdan sular fış...kırıyor. Aynı iş: bir daha, bir daha ya...pıyorlar. Ben de bir daha, bir daha ba...yılıyorum.

Sonra kollarım arkadan bağlı, ayak...larımdan tavana asıyorlar başaşağı; ve sallaya sallaya iki kişi sopa ile dövü...yor beni. Arada soruyorlar:

— Konuşacak mısın?

Tavana asmanın çeşitleri var: Kolla...rımı arkadan ayaklarıma bağlıyorlar ve çuval gibi tavana asıp sırtıma iki kü...reğimin arasına eritilmiş, kızgın mum akıtıyorlar.

Bir başka sefer gene bileklerimi ar...kadan bağlıyorlar ve dirseklerimden ta...vana astıktan sonra bacaklarımı iki yana ayırıp edep yerime çomak sokuyorlar. Sonra elektrik cereyanı veriyorlar kulaklarıma, göğüs uçlarıma ve edep yerimin içine.

Bakınız memelerimden birinin ucu koptu; bunca yıl geçtiği halde hâlâ kanıyor... Kızgın demirle omuzumu dağladılar, kerpetenle budumdan et kopardılar. Bakınız, işte izleri..."

Ve de izleri görüyoruz gözlerimizle; Sağ omuzda derin yanık izleri. Dr. Forss, üçüncü derece yanık, diyor Sağ memenin ucu kopmuş, hafiften kanıyor. Ve sol oyluktan kasığa yakın kerpetenin oyduğu yer.

Hanoi'nin havası sıcak, rutubetli; tavanda koca vantilatör dönüyor. Masada çay fincanları; midem bulanıyor. Bütün bu cinayetler işlenirken habersiz yaşamış olmanın sorumluluğundan midem bulanıyor. Ve TRAN THI LY anlatmaya devam ediyor:

"DİEN BAN Emniyet Müdürlüğü'nde ilk sefer üç ay kaldım. İkincisinde 21 gün. İşkence odasından hücreye getirdikleri zaman kendimden geçmiş, artık acı bile duymaz halde yere seriliyordum.

Uyuyor muydum? Uyanık mıydım? Ne kadar zaman geçiyordu bu halde?

Bir ara kapı açılıyor; işkenceciler geliyor, beni alıp götürüyorlardı gene işkence odasına.

Su dolu bir madenî fıçıya çıplak olarak sokuyorlar; kapağı kapatıyorlar; ve fıçıya demir çubuklarla vuruyorlar. Beynim patlıyor; göğsüm eziliyor; bağırsaklarım ağzımdan çıkıyor sanki. Dayanılmaz bir işkence bu.

— Konuşacak mısın? diye soruyorlar.

Artık "hayır!" bile diyemiyorum. Esasen onlar da biliyorlar konuşmayacağımı.

Aramızda İNSANLIK üzerine amansız bir savaş var. Onlar beni konuşturarak İNSANLIĞIMI yoketmek istiyorlar.

Bir başka sefer ağaca bağlayıp taş atıyorlar. Taşın geldiğini görüyorsunuz, kıpırdayamıyorsunuz. Bu, çoğu zaman kollektif bir işkence şeklidir. Yani beş on kişiyi ağaçlara bağlarlar ve üç beş metre mesafeden işkenceciler hep beraber bizleri taşa tutarlar.

HOİ AN Hapishanesi'ne nakledildiğimde, on gün hiçbir şey yapmadılar. Yaralarımı tedavi ettiler. İyi yemekler verdiler. Yeni bir işkence şekli idi bu. On günün sonunda gene arkadaşlarımı ele verip vermeyeceğimi sordular. Bekledikleri cevabı alamayınca eski işkenceler başladı.

Bir geceydi. Önce erotik sahneler seyrettirdiler: pis şeyler.

— Konuşmazsan seni kısırlaştırırız, diyorlardı. Bu sözleri hemen her elektrik işkencesinde, edep yerlerime her çomak soktuklarında tekrarlarlardı. Bir kadının kısırlaştırılmakla tehdit edilmesi, ana olmamak düşüncesinin bir kadının zihninde yer etmesi, korkunç bir işkence...

Sonra beni işkence odasına götürdüler. Tavanda kızkardeşim sallanıyordu; benden dört yaş küçük olan kızkardeşim...

— Konuşacak mısın? diye bir daha sordular ve kardeşime işkenceye başladılar. Saatler sürdü: Gözlerimin önünde bana yapılanları ona da yaptılar.

Cehennem hayatı

HOİ AN'dan sonra DA NANG ve HUE hapishanelerinde kaldım. İşkenceler devam etti. Tavanları alçak, penceresiz, 1.50 x 2.00 ebadında hücrelere iki üç, bazen beş altı kişi kapatılıyorduk.

Beş altı kişi olunca, yatamıyor, ayakta duruyor, sırayla çömelebiliyorduk. Zemin çimento idi. Çimentoya şap karıştırdıklarından, kışın rutubet tahammül edilmez dereceyi buluyor; zangır zangır titriyorduk. Yazları da sıcağı dayanılmaz oluyordu. İhtiyaçlarımızı defetmek için küçük bir kova vardı. Kova çok küçük olduğu için ve gardiyanlar kovayı boşaltmadıklarından, kova dolar taşar, sidik ve kazurat içinde kalırdık. Yemeklerimizi, yani bir miktar haşlanmış pirinci kapıdan yere, bu mundarlığın içine atıverirlerdi. Günlük su istihkakımız 1/4 litre idi. Devamlı bir susuzluk içindeydik. Tabiî, hiç yıkanamıyorduk.

Hücremize dışarıdan biri girse, kokudan, havasızlıktan mutlaka bayılırdı. Ama biz yıllarca bu hücrelerde yaşamaya mahkûmduk.

Gardiyanların yüzüne baksak suç, bakmasak gene suçtu. Yüzlerine baksak, "Demek hâlâ burnun kırılmadı" derler ve döverlerdi. Bakmazsak, "görmemezlikten mi geliyorsun?" derler ve döverlerdi.

DIEN BAN ve KY LAM Emniyet Müdürlüklerinde işkence odalarının bitişiğindeki odada çoğu zaman Amerikalı subaylar, uzmanlar bulunurdu. Kapı daima açıktı. Bana işkence yapılırken Amerikalılar bu açık kapıdan bakarlardı. Hapishaneye de sık sık gelirler, direktifler verirlerdi. Yüzlerini görmesek bile, geldiklerini şartların ağırlaşmasından anlardık.

Bu böyle 1955'ten 1958'e kadar devam etti. Her tarafım yara bere içindeydi. Göğsümdeki yara bir tuhaf yaraydı. Ucu koparılan memeden devamlı kan sızıyordu. Hiç takatim kalmamıştı. İşkence odasına sedye ile götürüyorlardı.

Bir gün gene gelip sedye ile aldılar; fakat işkence odasına götürmediler. Benim gibi bitkin üç mahpusla birlikte bizi hapishanenin önünden akan nehre attılar. Ötekiler ölmüş, beni balıkçılar kurtarmışlar. Ve elden ele, köyden köye beni KUZEY'e geçirdiler. KUZEY'e geldiğim zaman 29 kiloydum; şimdi 40 kiloyum. Dokuz yıldır tedavi görüyorum. Hastanedeyim. Görüyorsunuz iyileşemedim. Takatsizim. Sağ mememin ucundan hâlâ kan sızıyor. Yaralarım sızlıyor, yahut bana öyle geliyor. Uyuyamıyorum. Dalınca kâbuslu rüyalar görüyorum. Mahkemeye anlatınız benim size anlattıklarımı..."

TRAN THI LY sustu.

Gelecek hafta:

KİTLECE CİNAYETLER

VE TOPLAMA KAMPLARI

VARNA'DA DENİZ, GÜNEŞ

Aşağıda okuyacağınız notlar bir haftalık bir Varna gezisinin izlenimleri. Varna izlenimleri yerine Altın Kum izlenimleri demek daha doğru olacak; çünkü Varna'yı pek az gezdik; Balçık dışında, öteki yaz köylerini ise hiç görmedik. Bunun için yalnız Altın Kum'dan söz etmekle, Bulgaristan'ın turizm alanındaki başarılarına değinmekle yetineceğim.

Fakat bu bir haftanın izlenimlerinden söz etmeden önce Bulgaristan hakkında birtakım genel bilgiler vermeyi gerekli buluyorum.

Bulgaristan'ın nüfusu 8.264.000; yüzölçümü 110.911 kilometre kare. İki siyasi parti var: Bulgar Komünist Partisi ve Çiftçiler Birliği. 420 milletvekilinin 100'ü Çiftçiler Birliği'nden. İşçilerin ve hizmetlilerin sayısı 1966 yılında, 2.404.000; bunun 1.525.000'i işçi. Milli ekonomide çalışan uzmanlardan yüksek tahsillilerin sayısı 1951'de 41.984 iken 1966'da 129.469 olmuş. 1957'de yapılan yatırımları 100 olarak kabul edersek, 1960'taki yatırımlar 234'ü, 1966'daki yatırımlar 434'ü buluyor. 1966 yatırımlarının yüzde 48,9'u sanayie, yüzde 19.2'si tarıma, yüzde 3,9'u inşaata gitmiş. 1939 milli gelirini 100 kabul edersek, 1966 milli geliri 433 oluyor. Fert başına milli gelir ise, 1939'da 100 olarak kabul edilince, 1966'da 330 oluyor. (1966'da nüfusun yıllık artış oranı binde 6.6'dır.) 1966 yatırımlarının yüzde 56.1'i üretim araçlarına, yüzde 43.9'u tüketim mallarına gitmiş. 1966 yılında ihracat 1 milyar 527 milyon leva (Resmi kurda 2 leva 1 dolar ediyor), ithalât 1 milyar 730 milyon leva. 1952 reel ücretlerini 100 olarak kabul edersek 1960 reel ücretleri 195, 1966 reel ücretleri 225 oluyor. 1966'da basılan kitap sayısı 3.459. Gene 1966'da mevcut televizyon alıcısı sayısı 287.880. Bu kadar rakam yeter. Gelelim Altın Kum'a.

FETHİ NACİ

BİR elinde pardesü, bir eli cebinde, Lenin'in kasketli heykelini sağda bırakarak ilerleyince Bulgaristan içinde yeni bir ülkeye gelmiş gibi olacaksınız. Ekim ihtilâlinin yaklaşan 50. yıl dönümü ile ilgili olarak en küçük köylerde bile gördüğünüz afişler, yazılar, Lenin portreleri, komünizmle ilgili sloganlar artık geride kalmıştır. Yolunuzun üzerinde yalnız Picasso'nun güvercinini ve birkaç dilde yazılmış bir tek kelimeyi göreceksiniz: Barış. 'e bir eski şiiri hatırlayacaksınız: *"Gök mavi mavi gülümsüyordu - Yeşil yeşil dallar arasından".* Bulgaristan'a girdikten sonra bir an bile peşinizi bırakmayan *yeşil,* burada, denizin ve göklerin mavisi ile sarmaş dolaş, insanoğlunun yaratıcı emeği ile kolkola, bir kat daha güzelleşir.

Eylül güneşinin ısıttığı yollar ve plajlar insanlarla doludur. Hediyelik eşya satan dükkânlar daima turistlerle doludur: Elde işlenmiş örtüler, oyma tahta işleri ve içkiler... Kimi giyimli, kimi sadece mayolu turistler sokaklarda rahat rahat dolaşırlar. Alabildiğine yaşlı kadınların yaşama tutkusu insanı şaşırtır. Bir de çocukların gürbüzlüğü... Ben bu kadar sevimli, sağlıklı çocuğu şimdiye kadar bir arada görmedim.

● *ULUSLARARASI GAZETECİLER EVİ. Altın Kum'a 3,5 kilometre kala sağda büyük bir yapı göreceksiniz; yanında, daha az yüksek fakat daha geniş bir başka yapı. Bunlar, yıl önce yapılan "Uluslararası Gazeteciler Evi'nin yapılarıdır. Gazeteciler, yaz aylarında dinlenecek bir yerleri olmamasından yakınmışlar; böyle bir yer yapılmasına karar verilmiş. Bütün sosyalist ülkeler katılmışlar Gazeteciler Evi'nin yapılışına: Romanyalılar doğramaları yapmışlar, Çekoslovaklar koltukları; Çin'liler halıları ve perdelik kumaşları vermişler, Sovyetler elektrik tesisleri ve mutfak levazımatını, Kuzey Koreliler tablolar göndermişler; kısaca bütün sosyalist ülkeler bu kuruluşa katılmış.*

Varna'da bir günlük gazete çıkıyor. Ayrıca müesseselerin kendi mensupları için çıkardıkları küçük gazeteler var. Dergiler var. O tek gazetenin başyazarı, yardımcısı, kültür bölümü yöneticisi, Varna radyosundan bir görevli ve tercümanlık yapmaya gelen Sabri Molla ile Gazeteciler Evi'nde tanıştık. Türkiye'den gelen basın mensupları için bir kokteyl düzenlemişlerdi. (Yeri gelmişken söyliyeyim: Bu geziyi Hatipoğlu Turizm, Bulgarların turizm örgütü olan Balkan turistle işbirliği yaparak düzenlemişti.) Başyazar, sosyalist ülkelerin ortaklaşa emekleriyle ortaya çıkan Gazeteciler Evi'nin bütün dünya gazetecilerine açık olduğunu söyledi. Bir arkadaşımızın "Şartlar nedir?" *sorusuna verilen cevap pek kısaydı:* "Gazeteci olmak. Barıştan yana olmak."

Gazeteciler Evi'nin 300 küsur odası var. Yüzde 20'si Bulgar gazetecilerine ayrılmış, üst tarafı dünya gazetecilerine. En çok kalma süresi 20 gün. Çoluk çocukla gitmek mümkün. Bir kişi için komple pansiyon bedeli 5,5 dolar.

● BALÇIK'TA. *"Peki, sanatçılar, edebiyatçılar nerede dinleniyor?"* dedik. *"Onların dinlenme yeri ayrı, Balçık'ta,* dediler. *Orayı da göreceksiniz."*

Balçık'a Altın Kum'dan otobüsle aşağı yukarı bir saatte gidiliyor. Yolda, Evliya Çelebi'nin Seyahatname'sinde bahsettiği, eski Türklerden kalma bir Tekke ile bir Kervansaray kalıntısı gördük. Balçık adı nerden geliyor, bilmiyorum, ama uyandırdığı çağrışımla uzaktan yakından bir ilgisi yok. Vaktiyle Romanya kraliçesi yaptırmış burayı; o zamanlar Balçık Romanya sınırları içindeymiş; İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra Bulgaristan sınırları içine alınmış. Ve Bulgar yöneticileri, bir zamanlar kraliçenin oturduğu yerleri Bulgar sanatçılarına, edebiyatçılarına yazlık dinlenme yeri olarak vermişler.

Birbirinden güzel evler. Birinin önünde yaşlıca biri oturmuş kitap okuyordu. Kumsalda beş-on kişi ancak vardı. Eski yapılara, aynı üslupta olmak üzere, sadece bir lokanta eklenmiş.

Dinlenme yerinden otobüsün beklediği anayola kadar çok sayıda dinlenme kulübeleri gördük. Bunlar genellikle iki kişilik. Ahşaptan. Çeşitli müesseselere ait.

● *DENİZ VE GÜNEŞİN ÖTESİNDEKİ Bulgaristan turizmi ve özellikle Altın Kum hakkındaki bilgilerin bir kısmını Balkanturist'in reklâm ve ilân şefi Boris Atof'tan aldım; bir kısmını da bizler için düzenlenen bir toplantıda Bulgaristan turizminin önemli yöneticilerinden (adını hatırlamıyorum) biri verdi.*

Turizm sanayiinde yalnız Varna'da çalışanların sayısı 8.000. Bütün Bulgaristan'da aşağı yukarı 30.000. Tabii turizm mevsiminde; yani mayıs başından eylül sonuna kadar. Altın Kum, 235 hektarlık bir sahayı kaplıyor; 5 kilometrelik bir plajı var. Her akşam birtakım araçlarla bu plajın kumlarını düzeltiyorlar. Altın Kum'a çok yakın olan Drujba ise 158 hektarlık bir alanı kaplıyor. Bütün tesisler 10 yıl içinde kurulmuş. 1956-1966 arasında turizm için yapılan toplam yatırım 120 milyon leva kadar, yani 60 milyon dolar. Bulgaristan'ın yalnız 1966 yılında turizmden sağladığı döviz ise 52 milyon dolar. Dış ülkelerde Bulgar turizmini propagandası için bir yılda harcanan para aşağı yukarı 2 milyon doları buluyormuş. Kapitalist ülkelerden, sırayla, en çok Batı Almanya'dan, Avusturya'dan, Fransa'dan, İngiltere'den turist geliyormuş. Sosyalist ülkelerden ise en çok Çekoslovakya ve Doğu Almanya'dan. Bulgarlar 1967'de 40.000 kadar turist göndermişler İstanbul'a. Yollarda "Doğunun incisi İstanbul'u ziyaret ediniz" *yazılı (birkaç dilde) afişler var.*

Varna, modern plaj tesisleriyle bütün Avrupalıların akın ettiği turistik bir merkez olmuştur.

Geçen yıl, 20 eylüle kadar gelen turistlerin sayısı 800 bin iken, bu yıl, aynı süre içinde, 1 milyon 3 bin turist gelmiş. Balkanturist, her gün, 17.000 turisti yerleştirmekle, ihtiyaçlarını karşılamakla meşgul. Bu işi yürütebilmek için birtakım seksiyonlara ayrılmış. Türkiye, "Balkan ve Arap memleketleri" seksiyonunda. Bu yıl, Bulgaristan'a turist olarak 519 Türk gitmiş. Balkanturist'le iş yapan başka seyahat şirketleri de var ama başta Hatipoğlu Turizm geliyor. 100 kadar rehber çalışıyor Balkanturist'te. 20 eylülde 16.000 kadar turist varmış; 6 bini kapitalist ülkelerden, 10.000'i sosyalist ülkelerden.

Altın Kum'la Drujba'daki yatak sayısı 16.500. Bunun 15.500'ü otellerde, 1.000'i kulübelerde. Kulübeler 2 kişilik; her yere serpiştirmişler: Yol kenarlarına, ağaç altlarına, tepelere. İki kişilik odalarda yalnız yatak ücreti 2 dolar. Otellerde yatak ve yemek dahil: 4,5 dolarla 8 dolar arasında. Altın Kum'da 60 otel, Drujba'da 15 otel var.

Otellerin çoğunda Lokanta var. Ayrıca çok orijinal lokantalar var: Avcılar Lokantasında *yalnız av etleri var;* çoban *lokantası çobanların hayatından esinlenerek dekore edilmiş.* Çigan Bar, *çingene hayatından esinlenerek.* Değirmen, *değirmen havasında ve sabaha kadar açık.*

Her akşam, her öğle bir başka lokantaya götürdüler bizi. Şarapları ne-

VE ÖTESİ...

VARNA'DAKİ GAZETECİLER EVİ
(Barıştan yana bütün gazetecilere açık)

mişti. Liseden sonra iki yıl turizm enstitüsünde okumuş. Bu, ikinci çalışma yılı. Ayda 90 leva alıyormuş; yemek ve otel masrafını da Balkanturist karşılıyormuş. Jülyetta, ana dilini öğrenmeden esperanto öğrenmiş. Ayrıca rusça, ingilizce, almanca biliyor. 20 yaşında. Turizm mevsimi bitince ne yaptığını sordum. Baba evine dönüyormuş. Orada çeviri yaparak geçiriyormuş yılın öteki aylarını. Bizim grup gitmeden, çağırmışlar, Türk gazetecilerinin geleceğini, iyi hazırlanması gerektiğini söylemişler. *"Gece yarılarına kadar okudum,* diyordu Jülyetta, *mahcup olmıyayım diye. Daha önceden okuduğum bütün kitapları yeniden gözden geçirdim."* Jülyetta'nın üzüntüsü, gelenlerin bu bilgilerle ilgilenmeyişi olmuş. Kibar kızdı, daha fazlasını söylemedi. İstanbul radyosunun Bulgaristan'da çok dinlediğini, özellikle gençlerin İstanbul radyosu programına bayıldıklarını ondan öğrendim. Ayrıca Bulgaristan üzerine, Bulgarların yaşayışı üzerine ilgi çekici bilgiler verdi. Böylece hazırlıkların büsbütün boşa gitmesini önlemiş olduk.

Arkadaşımız Fethi Naci Bulgaristan'da yapılan basın toplantısında

fis. Özellikle Misket. Şarap ihracatında dünyada üçüncü sırada imişler. Konyakları, özellikle Priska çok güzel. Bazı arkadaşların pek övdüğü silivova (erik rakısı) pek sarmadı beni, ama mastika'ları güzeldi.

"Kısa tesadüfler"

● LUPÇO. Bay Lupço'yu Balçık yolculuğunda rehber olarak verdiler bize. İçmek ve gezmek dışında, edebiyattan ve sosyalizmin meselelerinden konuştuğum tek insan Lupço oldu. Belirli bir öğrenimi yok, kendi kendini yetiştirmiş. Birkaç dil biliyor. Türkçesi bir ömür; konuşmaya başlayınca bizimkiler makaraları koyveriyordu. Baktı olacak gibi değil, Türkçeyle başlayıp fransızcayla devam etmek zorunda kaldı. Marksizmin meselelerini olduğu kadar batı edebiyatını da biliyor. Bulgaristan'da olup bitenleri, yirmi yılın deneyimlerini çok iyi çözümlüyor. Boris Atof'la tarım meseleleri üzerine yaptığımız bir tartışmayı Lupço'yla devam ettirdik. Bulgaristan'ın tarım alanında yaptıklarını incelemek yararlı olacak. Bu arada Kozluca ya da Suvorovo adlı bir kooperatif çiftliğini gezdik. Bulgaristan'ın büyük talihi, baştan beri, köylerinin toplu oluşu. Nitekim 3 köyün meydana getirdiği bu çiftliğin nüfusu 5 bin kadarmış. Çiftliği idare eden yönetim kurulunu bu üç köyden gelen delegeler seçiyormuş. Ellerinde 60'tan fazla traktör varmış. Çiftliğin köylülere ödediği ortalama yıllık gelir 1.300 leva imiş. Çoğunun evi varmış; kirada olanlar pek azmış, onlar da 2 odalık bir ev için ayda 10 leva kira ödüyorlarmış.

● *BİR İKTİSATÇI. Adını bilmiyorum. Bize Varna'da yapılmakta olan yeni tersaneyi gezdirdi. Bu tersanede 70 bin tonluk gemiler yapılabilecekmiş. Daha önce uzun yıllar banka müdürlüğü yapan bu iktisatçı, ateşli bir aşığın sevgilisinden söz etmesi gibi anlatıyordu tersaneyi. Müthiş inanmış, heyecanlı. Onun kişiliğinde yeni Bulgar insanını görür gibi oldum.*

● JÜLYETTA. Önce iki rehber vermişlerdi; biri ingilizce bilenler için, biri fransızca bilenler için. Jülyetta fransızca bilenler için gel-

● *PARVAN. Parvan'ı Altan Poyraz tanıştırdı bize. Çoğu geceler Astoria otelinin barına gidiyorduk. Bar, sabahın dördüne kadar açık. Parvan, barın şantörü. (Altan Poyraz'ı İstanbul Radyosu'ndan tanıdığı için hemen ahbap olmuş.) Ekonomi politik okumuş bir şantör Parvan. Bir süre barmenlik yapmış.* "Birkaç yıldır buralarda şarkı söylüyorum. Bakalım bundan sonra ne olacak?" *diyordu, Martel'lerimizi içerken. Tuhaf bir yalnızlık ve tedirginlik içindeydi. Sözünü ettiğim kooperatif çiftliğine bizimle geldi. Dönüşte şarkı söylemesini istedik; nazlanmadı, fransızca şarkılar söyledi. Bir gece, sabaha karşı, içki içecek yer ararken edebiyattan konuştuk. Bizden Aziz Nesin'i biliyor. (Zaten Aziz'i Bulgaristan'da tanımıyan pek yok galiba.) Son gece, sabah 5'te ayrıldık. Saat 7'de İstanbul'a hareket edecektik. Vedalaşmadı.* "Gelirim" *dedi. Ve geldi. Ne tuhaf, fizikman hiç benzemediği halde Parvan'a bakarken hep bizim piyanist Onay geliyordu aklıma.*

Ve garsonlar

● Bu notları bitirmeden garsonlardan mutlaka söz etmem gerek. Oradaki Bulgarlara söylediğim gibi, Bulgaristan'da bir proletarya diktatörlüğü var mı bilmem, ama lokantalarda bir garson diktatörlüğü var. Hep grup halinde yemek yiyorduk. Yanımızda daima Balkanturist'in bir görevlisi oluyordu. Buna rağmen dakikalarca beklemek gerekiyordu. Bir kere, grup dışında, bir arkadaşla yemek yedik; garsonların daha da aldırışsız olduğunu gördüm. Konuştuklarımıza hep bundan dert yandık. Onlar da farkındalar. Ve belli ki o güzelim tesislere yaraşan bir işletme için daha bir nice zaman çalışmaları gerekecek.

Bir de kartpostallar

● *Altın Kum'dan eşe dosta kartpostal göndermiştim. Uçakla. Bu notları, o kartpostalları gönderdikten bir hafta sonra yazıyorum. Ötekileri bilmem ama karıma yolladığım kartpostal hâlâ bizim eve gelmedi! Oysa Viyana'dan atılan bir mektup Altın Kum'a bir günde gelmişti; mektubu alan Aydın Toraman'la (gruptaki bir arkadaş) biz de sevinmiştik, posta işleri yolunda diye...*

Birlikte gittiğimiz grubun çok karmakarışık oluşunun (Gazetciler, yazarlar, TRT mensupları, otel müdürleri, turizm bürosu temsilcileri, vb.) doğurduğu problemlere, garsonlardan çektiklerimize rağmen çok iyi izlenimlerle ayrıldım Varna'dan, "Turizm dostluk pasaportudur." *ilkesine göre yürütmeğe çalışıyoruz turizmi diyordu, bir Bulgar yönetici. Altın Kum'daki günler, bu ilkeyi doğruluyor. Ama en iyisi galiba işe grup mrup karıştırmadan gitmek. Bakalım, gün ola, harman ola...*

Amerika Yeni Nükleer Denge Peşinde

Hüseyin BAŞ

1967'nin son ayları, Atlantik Antlaşması Krizi, Doğuya açılma, Ortadoğu olayları, Vietnam'daki gelişmeler ve şimdi Amerika'nın Pasifik sahili ile Akdeniz'e NATO çerçevesi içerisinde öngördüğü Füzesavar Sistem gibi son derece önemli sorunların ortaya çıkması ile önümüzdeki yılın *politik ve ekonomik konjonktürü, temel çizgileri* ile belirlenmiş bulunmaktadır. Gelecek günlerin *politik konjonktürünü belirleyen temel sorunlara*, Nato toplantısı sırasında yakından bakmakta *yarar görüyoruz.*

*Vietnam'da askeri zafer ve bombalı barış düş*leyen, bu yüzden de ünlü tırmanma politikası ile *savaş çılgını askerlerin isteklerine boyun eğen John*son yönetimi ikį buçuk yıllık deneyden sonra "bomba zoruyla barış" *politikasının bütünüyle iflâs et*miş bulunduğunu bizzat kabul etmek zorunda kal*mıştır. Ne var ki, bu kabul ediş Goldberg'in B.M.* önünde bilmem kaçıncı kezdir yaptığı barış gösterisi uzantısında seyretmemekte, tam tersine yine kaçıncı kezdir görülen ve artık kimsenin ciddiye bile almadığı "barış gösterip savaş vurma" taktiği yönünde gelişmektedir. Gerçekten de Johnson yönetimi bir kez daha, New York Times'in deyimi ile, "Dipsiz kuyuya" yeni taşlar atmaya hazırlanmaktadır.

Bugün, Amerika, Amiral Sharpe'ın Kuzeyin ikmal liman ve yollarının tamamen yok edilmesini, gerekirse bombardıman'ın Çin'in kapılarına kadar götürülmesini öngören plan'ının uygulanması hazırlıkları içindedir.

Amerikan politikası, Vietnam savaşının başın*dan bu yana, hiçbir zaman dünya barışını* bugünkü kadar tehdit eden bir gelişme göstermemiştir. Ku*zeyin daha sistematik ve ölçü tanımayan bir bi*çimde bombalanmasını, Çin'e karşı nükleer bir sa*vaşı da içeren tedbirleri Pentagon'un savaş çılgın*larının bu gün her zamankinden fazla rahatlıkla *önerdikleri gözden kaçmamaktadır. Vietnam'da* savaş doğrultusunda, yeni bir tehlikeli aşamanın *eşiğine gelip dayanan Johnson yönetimi çılgın ma*cerasında, arkasını sağlama almak yönünde bir di*zi tedbire de girişmek zorunluğunu duymaktadır.*

Güney Amerika'da O.L.A.S.'la *yeni* bir hız kazanan Castrist hareketleri engellemek için bu kez *yine* O.A.S. *aracılığı ile ünlü meşe odunu* politikasına dönmesi ve Latin Kurtuluş hareketlerini silâhlı müdahale ve zor yoluyla sindirmeye hazırlanması da Amerika'nın sadece Vietnam'da değil bütün dünyada tehlikeli bir şiddet politikası *eşiğinde* bulunduğunu kanıtlamaktadır.

Öte yandan Vietnam savaşı, Amerika'nın en güvendiği müttefikleri bir yana, silâhlı kuvvetleri Vietnam'da çarpışan Güney Kore, Tayland, Avustralya gibi "bendelerinin" bile gün geçtikçe artan tepkisi ile karşılaşmaktadır. General De Gaulle'un doğuya açılışı ve bu son derece gerçekçi politikanın gereği olarak NATO'dan çekilmesi ile su üzerine çıkan Batı İttifakları Krizi, pakta dahil ülkelerin gün geçtikçe bağımsız ve ulusal politika izlemeleri ve Fransa'nın Avrupa'da Amerikan politik ve ekonomik hegemonyasına savaş açması Birleşik Devletleri, ittifakın yeniden gözden geçirileceği 1969'dan önce NATO Krizi'ni çözümlemeye itmektedir.

Johnson yönetimi girişmek üzere olduğu şiddet politikasında mütteftiklerini fiilen ve en etkin bir biçimde yanında görmek istemektedir. Bunu elde etmek için ekonomik yardımın kesilmesi, Vietnam'a dolaylı ya da Kızıl Haç aracılığı ile olsa bile yardım eden ülkelere ekonomik baskı gibi ted[...] lerin sözü Senato'da bugünlerde her zamankin[...] çok edilmektedir. Ama General De Gaulle tipi [...] ğımsız bir politikaya heveslenen NATO'lu mü[...] fikleri hizaya getirebilmenin en etkin yolu [...] hesiz onları güvenlik bahanesi ile altından k[...] maları ne askeri ne politik ne de ekonomik bak[...] lardan mümkün olmayan "Yeni ve Ağır" yük[...] lere sokmaktır. Bu yeni ve ağır yükümler neler[...] NATO'lu müttefiklere bunlar nasıl kabul ettir[...] cektir? Şimdi yukarda önerilen düşüncelerin ı[...] ğında bu soruları cevaplamaya çalışalım.

Nükleer dehşet dengesi

Birleşik Devletler Çin'in 1970'te uzun men[...] ve Nükleer başlık taşıyabilecek kıtalararası f[...] lere sahip olabileceği düşüncesinden hareket [...] rek pasifik sahillerini "sınırlı bir füzesavar" [...] kesiyle donatmaya karar vermiştir. Amerikalılar [...] kez Sovyetler'in Moskova çevresinde "Galoş" [...] füze savar, Baltık sahillerinden Leningrad'a [...] nan "Tallin Hattı" boyunca da "Geliştirilmiş Ye[...] Hava" füzelerinden ibaret olan Füzesavar sist[...] paralelinde ve mali portesi bakımından muaz[...] bazı tasarılar üzerinde çalışmakta idiler. Birle[...] Devletlerin büyük bir Sovyet nükleer saldırı[...] karşı etkin bir biçimde -yine de mutlak değil,- [...] runması için öngörülen bir füzesavar sistem[...] gerçekleştirilmesi son derece pahalı elektronik [...] yinler yanısıra, Nike-X füzelerinin yapımları [...] birlikte en az elli milyar dolara ihtiyaç gösteri[...] du. Öte yanda füze-savar sistemi, düşman nük[...] bombalarının ülke üzerinde patlatılmasının söz [...] nusu olması dolayısıyla da halkın radyo-akti[...] den korunması için son derece büyük sayıda sı[...] nak sistemine de ihtiyaç göstermesi bakımında[...] gerçekte yukardaki rakamın çok üstünde sınırs[...] harcamalara yol açacak nitelikteydi. Ne var ki, s[...] lâhsızlanma görüşmelerinde yeni umutların do[...] ğu bir sırada dünyanın böyle bir silâhlanma ya[...] şına girmesinin sakıncaları göz önüne alınmış, ta[...] raflar, bu akıl durdurucu yarışa girilmemesi k[...] *sunda anlaşmışlar ve bu dehşet tasarısı bir* [...] tasarı olmaktan öteye gidememişti.

Şimdi Johnson yönetimi sınırlı olarak nite[...] *mesine rağmen -mali portesi 5 milyar dolardır-* [...] ter istemez böyle bir yarışın hiç değilse ilk [...] *bını başlatmış olmaktadır. Dünya kamuoyu,* Bir[...] şik Devletler'in birdenbire başlattığı bu dehşet ya[...] rışının nedenleri üzerinde *tartışırken, füze-sa*[...] sistem çabucak bir güvenlik meselesi haline g[...] rek NATO aracılığı ile *Avrupa'ya sıçramıştır.* A[...] rikan Savunma Bakanı Mac Namara, Nato'[...] müttefiklerine Akdeniz'de 40 *füze* savar ge[...] ibaret bir füze savar güvenlik teklifi getirmi[...] Nükleer silâhların gün geçtikçe *yayılarak* a[...] klübü üyelerinin hızlı ve tehlikeli bir biçimde ç[...] dığı bir dünyada genellikle barışın en büyük k[...] yucusu olarak gözüken "Nükleer dehşet denge[...] çok yanlı olarak bozulma eğilimi içerisindedir.

Bu yüzden Birleşik Devletler ve Sovyetler B[...] liği, herkesin kesesine uymayan muazzam ma[...] lar ve son derece ileri bir teknoloji gerektiren f[...] savar sistemle yeni bir dehşet dengesi kuru[...] zorunluluğuna inanmış bulunabilirler. Ama bu y[...] denge Amerikan politikasının yeni bir şiddet [...] masına giriştiği şu sıralarda Johnson yöneti[...] elinde son derece tehlikeli bir şantaj aracı ol[...]

Birleşmiş Milletler kişiliğine kavuşuyor

HALÛK TANSUĞ

BİRLEŞMİŞ Milletler Genel Kurulu'nun 22. dönem normal toplantısı 19 Eylül 1967 günü New York'ta başladı.

Geleneksel açıdan bakıldığı za*man, bu dönem de bundan ön*cekilerden pek farklı görülmemektedir. Hattâ, bazı batılı yorumculara göre, bu dönemde Birleşmiş Milletler, daha da pasif kalmağa mahkûm bulunmaktadır. Çünkü, teşkilat her geçen gün dünya olayları üzerindeki *kontrolunu biraz daha kaybet*mek durumundadır. Olayların çok kötü istikametlere yöneleceği önceden bilinse dahi, Birleşmiş Milletler bu menfi gelişmeyi zamanında önleyememektedir. Askıda kalmış pek çok uluslararası problem vardır ve bunların sayısı gün geçtikçe artmaktadır.

Sovyet Rusya ve Birleşik Amerika gibi büyük devletler ara*sında hazırlanan gizli anlaşma*lar da, Birleşmiş Milletler'e yapacak önemli bir iş bırakmamaktadır.

700 milyon nüfuslu koskoca bir Çin henüz Birleşmiş Millet*ler'e üye kaydolunmamıştır.*

Ancak bütün bu umut kırıcı izlenimler kısmen doğru olmakla beraber, öte yandan 1967 yılı Birleşmiş Milletler için belki şimdiye kadar hiç görülmemiş hayati gelişmeler de göstermektedir.

Her ne kadar pek belirgin değilse de, tarihinde ilk defa Birleşmiş Milletler teşkilâtı, Birleşik Amerika'nın mutlak kontrolu dışına çıkma arifesindedir; gerçek uluslararası karakterini, şahsiyetini, bağımsızlığını kazanma yolundadır.

Tarihinde ilk defa Birleşmiş Milletler Genel Kurulu başkanlığına bir komünist ülkenin temsilcisi, Romanya Dışişleri Bakanı Corneliu Manescu seçilmiştir. Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri U Thant, teferruatta değil, önemli konularda, meselâ Viet*nam meselesinde Washington* yöneticilerini tenkit cesaretini kendisinde bulmuştur; ve tarihinde ilk defa olarak Birleşmiş Milletler, meselâ Ortadoğu olaylarında, Birleşik Amerika'nın lehinde karara varmaktan kaçınmıştır.

da fazlasıyla mümkün görünmektedir. Amerika 1969'dan önce müttefiklerini biz sadece Amerika'nın değil Avrupa'nın da güvenliğini düşünüyoruz ayak oyunu ile füze-savar tasarısı gibi yeni ve ağır yükümler altına sokarak NATO'lu müttefiklerinin De Gaulle örneğini izlemelerini engellemek ve giderek onları daha bağımlı bir duruma getirip, Güney Amerika'dan Vietnam'a dünyanın dört yanında sürdürdüğü çıkar savaşlarına sürklemeyi amaçlamaktadır. Askeri Paktların karşılıklı olarak ortadan kaldırılması, Avrupa'nın bağımsız bir güç haline gelerek yeni ve barışçı bir denge unsuru olarak ortaya çıkması, silâhızlanma, yabancı üslerin ulusal topraklardan atılması, Avrupa'da güvenlik paravanası ardında ekonomik hegemonyasını sürdüren Amerika'nın işine gelmemektedir. İlk kez Fransa bu gerçeği anlamış ve General De Gaulle Fransa'yı NATO'dan çekmiştir.. General De Gaulle'ün Fransa'nın güvenliğini sağlamak için giriştiği bu teşebbüs bugün aynı tehlikelere fazlasıyla maruz bulunan ülkeler için de izlenmesi gereken bir yoldur. General'in "Atlantik'ten - Urala" politikası gün geçtikçe güç kazanmakta, yarının Avrupa'sının temel ilkelerini şimdiden saptamaktadır. Birleşik Devletler bütün uğraşmalarına rağmen müttefiklerini Kore'de olduğu gibi Vietnam batağına çekememiştir. Amerikan politikasının değişik dozlarla dümen suyundan gidenler, örneğin Wilson bu kişilikten yoksun politikalarının bedelini en pahalı bir biçimde ödemişlerdir.

BAŞKAN JOHNSON
(Tehlikeli teşebbüsler)

Nükleer tasarılara direnmeliyiz

Avrupa'nın bugün sınırlarının geçerliliği gittikçe kuvvet kazanmakta, Avrupalı kapitalistlerle Amerikan kapitalistleri arasındaki çatışma gittikçe hızlanmaktadır. Ortak Pazar ve Serbest Mübadele kesimi gibi ekonomik kuruluşlar arasında kıyasıya savaş vardır. General De Gaulle'ün gerçekçi politikası ile Avrupa, Sovyet tehlikesinin aslında Amerika'nın ekonomik hegemonyasının sürdürülmesi için paravanadan başka bir şey olmadığını artık anlamıştır. Bütün bunlar Birleşik Devletler'i yeni tedbirler almaya iten nedenler arasındadır. Amerika'nın NATO aracılığı ile Akdeniz bölgesinde nükleer silâhlarla mücehhez olarak belirmesi bölgenin güvenliğini kundaklayıcı niteliktedir. Batı Almanya ve İtalya'nın topraklarının yerleştirilmesi için tepinip durdukları söylenilen nükleer mayınların bizi yıldırımlardan koruyacak paratonerler olmadığını, tam tersine, bizi yıldırımlardan korumak şöyle dursun şimşekleri üzerimize çekeceğini artık mutlaka anlamamız lâzımdır. Akdeniz'in Nükleer bir cephanelik haline getirilmesi, bölgede yaşayan halkların güvenliklerine indirilen bir darbedir. Amerika bu yeni ayak oyunuyla son olaylarla iyice tehlikeye düşen Ortadoğu'daki muazzam çıkarlarının korunmasını, NATO'nun müttefiklerinin sırtına yüklemek istemektedir. Avrupa'nın, Akdeniz'in, Ortadoğu'nun güvenliği, bu bölgenin Kıbrıs dahil üslerden ve nükleer silâhlardan arınmasından ve sadece bundan geçmektedir. Türkiye bölgenin tam kilit yerinde, ortasında, tehlikenin kapısındadır. Bu yüzden göz kamaştırıcı teklifler karşısında direnmemiz ve bizi istemediğimiz ve asla bizim olmayan savaşlara sürükleyebilecek yükümlerin altına Türk halkının ve topraklarımızın güvenliği için girmememiz, ve bütün gücümüzle dünya barışını tehlikeye atacağından şüphe edilmemesi gereken bu tehlikeli tasarıya karşı durmamız, hepimizin en başta gelen görevi olmalıdır.

GENERAL WESTMORELAND
(Vietnam'da bir Amerikalı)

MC NAMARA
(Nükleer denge)

Bütün bunlar ve buna benzer gelişmeler küçük görünmekle birlikte mânidardır. Yeni bir dönemin işaretçisidir. Çünkü yeni gelişmeleri tesadüfler değil, yeni unsurlar biçimlendirmektedir. Washington yöneticilerini Birleşmiş Milletler'e hükmetmeğe ve öteki Birleşmiş Milletler üyelerini Washington baskısına boyun eğmeye sevkeden unsurlar değişim halindedir. Kısacası, Washington'ın politik kudreti zayıflamaktadır; müttefiklerinin kendisiyle fikir ve çıkar ayrılıkları kuvvetlenmektedir; tarafsızların gözleri açılmakta ve hareket serbestileri genişlemektedir; hasımlarının gerek kaba kuvvet, gerekse entellektüel alandaki güçleri, Amerika'nınkine yaklaşmakta ve onunkini aşmaktadır.

Neden?

Washington yöneticilerinin yanlış esaslara dayatılmış iç ve dış politika gütmelerinden... Kapitalizmin en son aşamasını yitirmelerinden...

Dolar'ın değeri tehlikeye düşüyor. Buna karşılık, uluslararası politika alanında işledikleri büyük hatâlar, Washington yöneticilerinin karşısına her gün büyüyen dış giderler çıkarıyor. Kapitalist sistemin "fâsit dairesi" sayılan enflâsyonist eğilim, eski devirlerdeki gibi, dünya savaşları çıkararak önlenemiyor. Çünkü, hasım Sovyetler Birliği'nin elinde, Birleşik Amerika'nınkinden üstün termo-nükleer silahlar var. Ayrıca, bir atom savaşı, mağlup kadar galibi de mahvedecek karakterdedir.

Eski sömürgeler, uyanmanın verdiği hamle ile kendi endüstrilerini geliştirmeğe çalışıyorlar. Ayrıca, eski pazarlardan bir kısmı, doğu blokuna geçerek batı kapitalistlerine pazar olmaktan çıkıyorlar.

Batılılar arası teknolojik kalkınma, daralan dış pazarlara rağmen, batılı endüstri ülkelerini üretim fazlasına sürüklüyor. Dış rekabeti öldüresiye kamçılıyor. Bu rekabet, dış politika alanına da intikal ediyor. Fransa ile Amerika arasındakine benzer husumetler doğuruyor.

Ve bütün bu gelişmeler, kapitalist batı bloku lideri Birleşik Amerika'nın gücünü kırıyor, Washington yöneticileri Birleşmiş Milletler'de dostlara ve hasımlara tâviz vermek durumunda kalıyor. Daha doğrusu, uluslararası meselelerde eski tek taraflı küstahlıklarını bırakıp normal "muaşeret âdabı"na uyma zorunu duymağa başlıyorlar.

İşte, Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'nun 22. dönem toplantısı, bu eğilimin belirli ilk işareti sayılmalıdır. Ve bundan böyle Birleşmiş Milletler teşkilâtının kişiliğini her geçen gün daha fazla kazanması beklenilmelidir.

Arada bir patlak verecek zor ve tehlikeli anlara rağmen, Birleşmiş Milletler'in dünya meselelerinde daha ağır basacağı hiç hatırdan uzak tutulmamalıdır.

WALDECK ROCHET
(Komünist Partisi Lideri)

FRANSA —

Solun yeni zaferi

FRANSA'da önceki pazar günü birinci turu yapılan kanton seçimlerinde sol cephe, Gaullist parti ve Merkez'ciler karşısında büyük bir zafer kazanmıştır.

FRANSIZ Komünist Partisi ile Mitterand'ın Sol Federasyonu arasında kurulan ve geçen yasama seçimlerinde meyvelerini vermiş olan sıkı işbirliği, kanton seçimlerinde de sürdürülmüş ve 'Halk Cephesi Koalisyonu" adı da verilen sol cephe yasama seçimlerine oranla Gaullist parti UNR - UDT ve Lecanuet'nin Merkez Demokrat Partisi karşısında yeni kazançlar elde etmiştir.

İKİNCİ turu geçen pazar yapılan seçimlerde Waldeck Rochet'nin liderliğindeki Komünist Partisi daha önce tesbit edilen ve başarı ile uygulanan taktiğe göre bazı yerlerde fazla oy almış olmasına rağmen, adaylarını sol federasyon lehine geri çekmiş ve seçmenlerini federasyonun adaylarına oy vermeğe davet etmiştir.

BU olumlu işbirliği, sol cephenin birinci turda sağladığı oylara ikinci turda yeni oylar eklemiş, vilâyet meclislerinde daha fazla sandalye kazançları sağlanmıştır.

FRANSIZ Komünist Partisi'nin ilk kez bazı vilayetlerde tek başına hakim duruma geçerken büyük kazanç sağladığı kanton seçimleri iktidarda olan Gaullist Parti'nin bir "azınlık partisi" olduğunu böylece kesin bir biçimde doğrulamaktadır.

DIŞ politikada son derece gerçekçi bir politika sürdüren General de Gaulle'ün içte emekçilerin çıkarlarına bütünüyle karşı bir politika izleyerek büyük sermayenin çıkarlarını savunan bir politika yürütmesi, Gaullizm'in büyük çelişmesidir.

GAULLİZM, gün geçtikçe uyanan ve çıkarlarına gittikçe artan bir bilinçle sarılan geniş emekçi yığınlarına bu çelişmesinin bedelini en pahalı biçimde ödemektedir. Kanton seçimleri bu yargının en belirgin kanıtıdır.

Türk Tiyatrosu bu sezonda daha geriye gidiyor!

Açıklanan repertuvarlarda, bir kaç istisna ile, sanat endişesinden çok gişe endişesiyle seçilmiş, toplumsal sorunlardan uzak bulvar komedileri ağır basıyor...

İnci ÖZGÜDEN

EKİM başında *kamu tiyatroları* ve özel tiyatroların perdelerini açmasıyla birlikte Türk *tiyatrosunun durumu, sanat çevrelerinde* tartışma konusu olan başlıca sorunlardan biri haline geldi.

Tiyatroların açıkladıkları repertuvarlara bakılırsa, sanatın halka en yakın olması gereken bu dalında bu yıl da umut verici bir gelişme yok. Aksine, Türk tiyatrosu, geçen yıllara göre bu yıl daha büyük bir gerileme gösteriyor...

Bu gerilemede, muhakkak ki, tiyatro sahiplerinin ve yöneticilerinin büyük sorumlulukları var. Ancak sorunu daha geniş bir perspektif içerisinde ele alınca, tiyatrodaki gerileyişin, mevcut düzenin toplum hayatında yarattığı genel çöküntüyle bir paralellik gösterdiği gözden kaçmıyor. Tutarlı bir kültür politikasının eksikliği, tiyatronun gerçekçi bir sanat anlayışından uzaklaşmasına, toplum sorunlarının ve toplumsal eylemin dışında kalmasına sebep oluyor.

Türk Tiyatrosu, bugünkü haliyle, kendisini toplumcu bir çizgiye oturtacak bilinçli ve titiz çalışmalardan yoksundur. Devlet tiyatroları ve şehir tiyatroları, *politikacıların nüfuz ticareti*, eş dost kayırma alanı haline gelmiştir. Özel tiyatrolar ise, *ekonomik güçlükler, yer imkânsızlığı*, kadro yoksunluğu gibi nedenlerle ister istemez gişe endişesine düşmüştür. Böylesine bir kaos içerisinde bir kaç kişisel çaba da yok olmağa mahkûmdur.

Türk tiyatrosunda başgösteren bunalım, yazarından çeviricisine, dramaturguna, yöneticisine, sahibine ve oyuncularına kadar bütün tiyatro kadrosunu etkilemekte ve tiyatro günden güne yozlaşmaktadır. Politik nedenlerle devlet ve şehir tiyatrolarına oyun kabul ettirmeyen tutarlı yazarlarla çeviriciler, ister istemez gişe endişesindeki özel tiyatrolarla karşı karşıya kalmakta, giderek tutarlı oyunlar yerine bulvar komedileri hazırlamak yolunu tutmaktadırlar.

Geçen sezon başkentte dokuz, İstanbul'da onaltı tiyatro hemen her gün perdelerini açmıştır. Bunun yanısıra, Bursa ve İzmir tiyatrolarını da sayarsak, bu dört büyük şehrin dışında kalanlar, birkaç gün için gelen *turne oyunlarından başka bir şey* görememişlerdir. Türkiye'nin 67 ilinden yalnızca dördünde tiyatro *bulunmakta, bunlara da an*cak mutlu bir azınlık gidebilmektedir. Her türlü imkândan yoksun bölge tiyatroları ise, bütün olumlu çabalarına rağmen, Türk tiyatrosuna katkıda bulunmaktan henüz çok uzaktır.

■ Kamu tiyatroları birer cadı kazanı haline getirildi.

Yıllarca önce olumlu bir çizgiye getirilmiş bulunan Devlet Tiyatrosu, politik baskılar ve kişisel kaprislerle cadı kazanına döndürülmüştür. Yarım yüzyıllık şehir tiyatrolarının başından önce değerli yöneticisi Muhsin *Ertuğrul uzaklaştırılmış, sonra* oyuncular küstürülmüş, bazı cahil politikacıların elinde kalan *tiyatrolar sıradan oyunların gös*teri yeri haline getirilmiştir.

Kamu tiyatrolarının durumu *böyle olunca, bütün umutlar is*ter istemez özel tiyatrolara bağlanmaktadır. Gel gör ki, özel tiyatrolar da, *kendilerini*, düzenin yarattığı aksaklıklardan kurtaramamaktadırlar... Örneğin, geçtiğimiz sezon boyunca İstanbul seyircisi yalnız iki üç iyi oyun görebilmiş, onlar da ya yanlış yorumlanmış, ya da gerekli oyuncu kadrosunun eksikliği yüzünden aranan vermekten çok uzak kalmıştır. Bununla beraber, Ulvi Uraz Topluluğu'nun oynadığı Kartal Tekmesi *(Refik Erduran)*, Gülriz Sururi - Engin Cezzar Topluluğu'nda sahneye konan Palto *(Gogol)*, kötü yorum ve oyunlaştırmaya rağmen Dormen Tiyatrosu'nun repertuvarına aldığı Yer Demir Gök Bakır *(Yaşar Kemal)*, bu kaos içinde bir kaç olumlu pırıltı olmuştur. Bunların yanında Tiyatro TÖS iyi bir seçim yaparak Suçsuzlar *(Sacco ve Vanzetti)*'i oynamış, fakat kadro ve yönetim yetersizliği yüzünden oyunun önemi anlaşılamamıştır. Ayrıca, tulûat tiyatrosunda toplumsal taşlamalarını sürdüren Muammer Karaca, bazı sıçramalar yapmış, fakat o da *yüzeyde* kalmaktan ileri gidememiştir. Şehir Tiyatroları ise, koca *bir sezonda olumlu tek iş yapa*mamıştır.

Ankara'da ise Devlet Tiyatro*su yönünden durum çok daha* dramatiktir. Tiyatroyu bir aile çiftliği haline sokan *Cüneyt Gökçer*, bir yandan yerinde kalabilmek için iktidara her türlü tâvizi verirken, öte yandan tiyatroyu ailesine şöhret sağlamak amacıyla bir araç yapmıştır. Binlerce lira harcanarak topluma ve ulusal tiyatroya hiçbir yararı ol*mayan müzikaller* sahneye konmuş, çeşitli keyfi tasarruflarda bulunulmuş, Devlet Tiyatrosu, *halkı afyonlama, şartlandırma* için bir araç olarak kullanılmıştır. Geçen sezon Devlet Tiyatrosu'nun *yaptığı* tek *olumlu iş*, *Albert Camus* tarafından *Dostoyevski*'den oyunlaştırılan *Ecinniler* ile *Edward Albee*'nin *Küskünler Kahvesi*'nin sahnelenmesi olmuştur.

Ecinniler'de Semih Sergen ve Işık Yenersu

Toplum meselelerinden uzaklaştırılan ve bir cadı kazanı haline getirilen Devlet Tiyatrosu'nda sırf Gökçer ailesinin kaprisini tatmin için sahneye konulan "My Fair Lady" isimli müzikal, binlerce liraya mal olmuştur ve Büyük Tiyatro yeni sezona da bu oyunla girmektedir...

Geçen dönem Devlet Tiyatrosu'nda adam kayırma ve keyfi yönetim had safhaya ulaşmıştır. Arkası olan yazarlar, çeviriciler yaptıkları işin kalitesine bakılmaksızın, Devlet Tiyatrosu çiftliğinden paylarına düşeni almışlardır. Tam mânasıyla bir cadı kazanının kaynatıldığı Devlet Tiyatrosu, *bu haliyle, umut bağ*lanacak bir örgüt olmaktan tamamen uzaklaşmıştır.

Ankara'nın özel tiyatroları da, bulvar komedilerinden kendilerini kurtaramamışlardır. Bu arada *Ankara Sanat Topluluğu*'nun başarısından söz etmek gerekmektedir. Kuruluşundan bu yana özellikle *Âsaf Çiyiltepe*'nin gayretleriyle tutarlı bir repertuvara sahip olan AST, gerçekten başkentin tek öncü tiyatrosu olmak niteliğini elinde tutmuştur. Geçen sezonda Orhan Kemal'in *"72. Koğuş"* ve Georges Michael'in *"Pazar Gezintisi"* ile hem sezonun en çok sözü edilmesi gereken oyunlarını sahnelemiş, hem de bunları oldukça başarılı yorumlamıştır. AST'ın tek açı... *A. Newley - L. Brucusse'*... Orhan Duru tarafından oyunlaş... tırılan *"Durdurun Dünyayı İne... cek Var"* adlı müzikali sahne... mesidir. Ama bu ucuz müzik... bile Devlet Tiyatrosu'nun binle... ce lira sarfıyla sahnelediği *"My Fair Lady"*'den daha olumlu ... yapmıştır.

■ Bu sezonda da bulvar komediler... ağır basmaktadır.

Bu sezonda da bulvar oyun... gene çoğunlukta... Gişe endi... *si içinde repertuvar hazırlaya...* tiyatrolar arasında seyirciyi ... dınlatan, halka bir şeyler ver...

... tutarlı tiyatroların sayısı ... denilecek kadar az...

İstanbul'da sezona üç oyunla ... Şehir Tiyatrolarında sözü ... edilebilecek tek oyun, Shakespeare'in "Othello"su... Gen-Ar Tiyatrosu, genç kuşağın ünlü ... Polonya'lı Slavomir Mrożek'in "Polisler"ini, Ulvi Uraz Tiyatrosu Aksaray Küçük Opera'da Necati Cumalı'nın "Masa-..."nı, Gülriz Sururi - Engin Cezzar Topluluğu Fatih'te Re... Erduran'ın "Kelepçe"sini, ... Oyuncuları, Melih Cevdet Anday'ın "Mikado'nun Çöpleri" ... oyunları ile perdelerini açacaklar. Ayrıca, bu yıl İstanbul'da Haldun Taner'in kurduğu "Devekuşu Kabare Tiyatrosu", kendi eseri olan "Vatan Kurtaran Şaban"ı sahneleyecek...

İyi repertuvarı AST hazırladı. Ye... dönemde şu oyunlar yer alıyor: *Küçük Burjuvalar* (Maxim Gorki), *Kral Üşümesi* (Sabahattin Kudret Aksal), *Durand Bulvarı* (Armand Salacrau), *Köpeğin Vasiyeti* (Ariona Suassuna), *Eskici Dükkânı* (Orhan Kemal), *Doğrular* (Albert Camus), *Ma...* (Fikret Otyam), *Godot'yu Beklerken* (Samuel B..ckett)... Çiyiltepe'nin acı kaybından sonra, yeni sezon, AST'ın yöneticileri için zorlu bir sınav olacak...

Bir süre önce Devlet Tiyatrosu'ndan ayrılan sanatçıların kurduğu Mithatpaşa Tiyatrosu, Recep Bilginer'in "*İsyancılar*"ını oynayacak.

Mithatpaşa Tiyatrosu, güçlü kadrosunu seçeceği eserlerle

...dim"i, Kaleyef'in "*Dört Köşeli Daire*"si...

İsim değiştirerek Drama Tiyatrosu adını alan eski Başkent Tiyatrosu kuruluş hazırlıkları içinde. Drama Tiyatrosu anlaşma olduğu takdirde ilk eser olarak Dosteyevski'nin "*Suç ve Ceza*"sını oynayacak.

■ *Seyircilere ve eleştiricilere de sorumluluk düşüyor.*

Gerek mevcut düzenin etkisi, gerekse yönticilerinin gişe peşinde koşmaları yüzünden olumlu bir gelişme gösteremeyen Türk tiyatrosunun bugünkü çıkmazdan kurtulması bir düzen me-

Gülriz Sururi - Engin Cezzar Topluluğu'nun bu sezon sahneye koyacağı Kelepçe'de Engin Cezzar ve Ali Poyrazoğlu

Bu arada, Ulvi Uraz Tiyatrosu, dar gelirli vatandaşların da oyunları izleyebilmeleri için olumlu bir teşebbüste bulunuyor... Cumartesi ve Pazar hariç diğer günler 18.15 oyunlarını öğrenciler, öğretmenler, memurlar, subaylar ,emekliler ve sendikalı işçiler indirimli ücretle 5 Lira karşılığında seyredebilecekler...

■ *Ankara'da iki yeni tiyatro AST ile çekişecek.*

Bu dönem Devlet Tiyatrosu, ilk turda üç yerli oyuna yer veriyor. Bunlar sırasıyla, Güngör Dilmen'in "*Akad'ın Yayı*", Turan Oflazoğlu'nun "*Deli İbrahim*" ve Cevat Fehmi Başkut'un "*Emekli*" adlı oyunlarıdır.

Devlet Tiyatrolarının yetersizliğine karşılık Ankaralı tiyatroseverlerin tek umudu yine özel tiyatrolarda. Bu sezonda da en değerlendirirse AST ile as'lık için çekişecek...

Geçen yıl açılan ve Meydan Sahnelerinin bulvar tipi oyunlarını sürdüren Küçük Komedi de bu sezonda AST'ın ardında ikinci sırayı almak için çalışacak. Branislav Nusiç'in "*Dikkat Komünist var*" oyunu ile perdelerini açacak olan Küçük Komedinin ilk tur oyunları şöyle: Turgut Özakman'ın "*Kuşlu Sokak*"ı, John Patric'in "*İşte ben gel-*

selesi olmakla beraber, Türk tiyatro seyircisine ve eleştiricisine de büyük sorumluluk düşüyor...

Seyirci, takdir ettiği oyunları alkışladığı gibi, tiyatro sevgisini sömüren kalitesiz oyunlara salonda tepki göstermesini de bilmelidir. Tiyatro eleştiricileri, bir takım kişisel dostlukların ve hesapların bağımlılığından kurtularak, yargılarında sa.ıat endişesini ve toplumun yararını ön planda tutmalıdır.

Türk tiyatrosunu düştüğü seviyesizlikten kurtarmak, ancak tiyatro ile şöyle ya da böyle ilgisi olan herkesin bu mücadeleye kendi imkânları oranında katkıda bulunmasıyla mümkün olabilir. Aksi halde, düzen değişse bile, bu ortak çaba olmadıkça, Türk tiyatrosu özlenen gelişmeyi gösteremeyecektir.

Liberalistiz ama, İşçi Partisi haklıdır!

BABIÂLİ basını, toplum gerçeklerinden her gün biraz daha uzaklaşırken, Anadolu basınının toplumcu mücadeleye katkısı gün geçtikçe artmaktadır. Aşağıda çeşitli Anadolu gazetelerinden aldığımız yazılar, vatanın ücra köşelerindeki gazetecilerin, çeşitli imkânsızlıklar içerisinde nasıl kavga verdiklerini ortaya koymaktadır.

Kastamonu'da yayınlanan YENİ KASTAMONU Gazetesi'nde Siyami Özel, Türkiye'deki sömürü düzenini şöyle eleştirmektedir: «**Memlekette bir küçük zümre var, büyük çoğunluğun sırtından geçiniyor. Hem de ne geçinme? Milleti gitgide yoksul kılarak bir asilzade yaşantısı sürdürüyorlar. Bir sosyete düğününde sadece havai fişek parası olarak 70 Bin Lira harcıyorlar ve - bu düzeni muhafaza edeceğiz - diyorlar. Hayır. Bu yağma ve soygun düzenini muhafaza edemeyeceklerdir. Etmeğe kalkıştıkları takdirde "ellerimizin nasır balyozları" başlarına inecektir.**»

Yalova'da yayınlanan YÖNCÜ Gazetesi'nde Türkiye'de sınıf mücadelesi incelenerek şöyle denilmektedir: «**Bir toplumda üretim âletlerine sahip olanlar iktidarda ise, üretim âletlerine sahip olmayanların iktidara gelmek için yasaların ışığında politik mücadele yapmasından daha doğal ne olabilir. Bunu köstekleme için emekçi halk yığınlarını politik mücadelenin dışında bırakmayı arzulayan kimseler, asıl sınıf kavgasını körüklemiş olurlar. Bugün burjuva iktidarı ne kadar demokratik ise, yarın emekçilerin iktidarının da o kadar tabii olması gerekir. Bunun dışındaki sözler, emekçi kitlelerini demokratik mücadeleye katmak istemeyen, onları sadece idare edilen ve dolayısıyla sömürülen kitleler halinde görmek isteyen talancı zihniyetin ürünüdür. Bu talancı ve kapkaççı zihniyet, anayasanın ayrıntısız uygulandığı an ve emekçi halk yığınlarının iktidarı ile ortadan silinecektir.**»

Batman'da yayınlanan BATMAN Gazetesi'nde Bahçet Atayılmaz da sömürü düzenine şöyle karşı çıkmaktadır: «**Kimi bankaların dalına binmiş bir anda milyonerlik ruhsatı alıyor, kimi hileli yollarla malların üzerine kurulmuş hiç yoktan zengin oluyor, kimileri iktidar uşaklığının parsalarını toplamağa bakıyor. Bir sömürü düzenidir gidiyor memlekette... İç sömürücü dış sömürücü ile elele vermiş memleketin ırzına geçmeğe çalışıyorlar. Bu ters gidişin, bu sakat sistemin bir gün farkına varılacak, ergeç... Bu bir tabii akımdır, bunu kimse durduramaz...**»

Antakya'da yayınlanan ANTAKYA Gazetesi'nde Avukat Süleyman Galioğlu, bir süre önce TİP Lideri Aybar'ın basın toplantısı dolayısıyla TİP'e hücum eden Akşam Gazetesi'nin başyazısını cevaplayarak bir Anadolu gazetecisinin kaleminden Bâbıâli'nin istismarcı patronlarına gereken dersi vermektedir: «**Akşam Gazetesi'nin tirajını yükselten ve gazeteyi herkese aratan yazarlardan Ç. Altan'ın TİP'li olduğunu göremeyen Akşam imzalı şahsın, sırf iktidara, ilân müesseselerine, kapitalist patronlara, sağcı teşekküllere ve daha bir çok gericilere yaranmak için bu yazıyı yazdığı sezilmektedir Bütün bunlara rağmen her gün bir Akşam Gazetesi almak için ödediğimiz 25 Kuruş'u, gazeteye değer veren sosyalist yazarların ve gazeteyi düzenleyen diğer işçilerin ücret ve maaşları için helâl etmekteyiz. Gazetenin patronlarına ait lüks hayat için değil...**»

Bu arada, Anadolu'da iktidar taraftarı gazetelerde de, son zamanlarda *olumlu gelişmeler* görülmekte, Türkiye'deki toplumcu hareketi destekleyen, Amerikan hegemonyasını tenkit eden *yazılar* yayınlanmaktadır.

Meselâ, Elâzığ'da yayınlanan ULUOVA Gazetesi'nde Muhsin Parlar, başyazısında aynen şunları yazmaktadır: «**Biz öteden beri liberalizmi savunan bir görüşe sahibiz. Fakat bu demek olmasın ki, bırak yapsın, çalsın, katmerli kâr yapsın... Bizde olduğu gibi ithalci geçinip piyasada olmayan malı getirip enişteye, halazadeye devredip 3-5 el değiştirerek yüzde yüz kâr kazanıp fakir halkın sırtından Venedik'te kotra sefası, Büyük Ada'da havyar partisi ile gününü gün edersen, insana bir gün "dur" derler. Sosyalist düşünceli İşçi Partisi'ne hak vermemek elden gelmiyor. Adamlar pek haklı olarak dış ticareti ve bankaları devletleştirelim, diyorlar. Haklılar... Artık kurnazlık sayılan zekâ sistemi yerine sosyal adaleti kucaklayıp çok çalışana çok kazanç, az çalışana az kazanç sistemine gitmeliyiz. Hulâsa kimse kimseyi sömürme hayaline kapılmamalı, alınterine göre kazanç sistemine gidilmelidir.**»

Sinop'ta yayınlanan ve AP Milletvekili Mustafa Kaptan'ın kardeşi Ahmet Kaptan'ın sorumlu müdürlüğünü yaptığı SİNOP TERCÜMAN Gazetesi de şu haberi vererek Amerikalıların tutumunu vermektedir: «**Sinop Amerikan radarındaki Tumpane Company Inc. Şirketinin yemekhane işyeri işçilerinden Mehmet Necati Kaya istirahat saatinde yorulmuş ve ağrıyan ayaklarını biraz dinlensin diye sandalyeye koymuş. Bu durumu gören işyeri müdürü Bay Bill Dambrasy, hiddetle - ayağını yere indir - diye bağırmış ve işçi de ayağını korku ile titreyerek indirmiş ve sandalyeyi ayağı ile masanın altına itmiş. Bu duruma daha da sinirlenen çok büyük adam Bill Dambrasy, - Vay, sen Amerika Birleşik Devletleri'nin sandalyesine hakaret ediyorsun diye kendisine yazılı ihbar vermiş. Bu duruma göre sokakta başıboş gezen bir kuduz köpek görseniz ve bunu kovalasanız ve bu köpek de bir Amerikalıya ait olsa, Bay Dambrasy - vay sen Amerikan köpeklerine hakaret ediyorsun - diye derhal o şahsın idamını isteyebilir. Sonra işittiğimize göre Tumpane Şirketinin sahibi Jim Tumpane, çok cins köpekler beslermiş. Arkadaşlar dikkat...**»

Çeşitli güçlükler içinde toplumcu kavgayı yürüten Anadolu basını, bu arada çeşitli tertipler ve baskılarla karşı karşıya kalmaktadır. Bu gibi tertip ve baskılara karşı ise, Kırıkhan'da yayınlanan DAĞYELİ Gazetesi'nde H. Göçmen şu cesur cevabı vermektedir: «**Biz gazeteci olarak halkın yanında ve halkı sömürenlere karşıyız. Bunu farkedemiyenlere de söylenecek sözümüz yoktur. Daima halkın hizmetinde, sömürücülere karşı savaşımıza devam edeceğiz. Satılmışlar da bize sataşırlarsa seslerine hiç kulak vermeyeceğiz. Çünkü doğru bildiğimiz yolda halka hizmet etmeğe çalışacağız.**»

haftanın karikatürü

Kadının dudağı erkeğe 'öp beni' demeli

Rubinstein: "Erkekler de makyaj malzemesi kullanmalı,,

(Akşam - 29.9.1967)

YABANCI SERMAYE TÜRKİYE'Yİ KALKINDIRIYOR!

Başvekil olunca görürsünüz!

Okuyucum "Sen başvekil olsan, Türkiye'yi Bay Süleyman Demirel gibi mi idare ederdin?" *şeklindeki sualine nasıl bir cevap versem bilmem ki... Bir defa sayın okuyucumun Başvekil için "Bay" sıfatını kullanmasını, nezaket kaideleriyle bağdaştıramıyorum. Lâkin, Türkiye'nin başvekilini istiskal etmesini bir terbiyesizlik, evet evêt bir terbiyesizlik olarak tavsif ediyorum!*

Başvekil olsaydım, Türkiye'yi herhalde sayın Demirel gibi idare etmezdim.

Nasıl idare edeceğimi de şimdiden söyleyemem tabii...

İSMAİL OĞUZ
(Bugün - 28.9.1967)

6. FİLO'NUN İZMİR BARLARINA ÇIKARTMASI

İzmir, (HA) — Amerikan Donanması'nın Akdeniz'deki 6. Filosu'na mensup 9 harp gemisinden müteşekkil bir grup, 5 binden fazla denizcisiyle birlikte İzmir barlarına bir çıkartma yapmıştır. Amerikan denizlilerinin, karaya ayak basar basmaz giriştikleri "Sızma Harekâtı" *pavyonların popüler konsumatrislerinin tek başlarına karşı koymaları sonucu, başarısızlığa uğramıştır. Amerikan 6. Filosu mensuplarının* "Sızma harekâtı" *hiç de ümit ettikleri neticeyi vermemiş, bütün denizciler karşı tarafı sızdırayım derken, aldıkları fazla alkol sebebiyle kendileri bir köşeye yığılıp kalmışlardır. Aylarca denizde oldukları için kara ve kadın yüzü görmediklerinden limana ayak basar basmaz soluğu pavyonlarda alan Amerikalılar,* "Yeşil dolar" *karşılığı yapmadıklarını bırakmamışlardır.*

HÜRRİYET
(28.9.1967)

YANDI ZAMPİR!

27 Eylül 1967 tarihli Akşam Gazetesi'nden:

NİŞAN

Zampirler Şahı HALUK CANITEZ'i tavladım. Nişanı bastırdım. Çın - Çın Kafeterya.

23 Eylül 1967
FERİHA CEBECİ

ANT • Haftalık Dergi • Kurucuları: YAŞAR KEMAL, FETHİ NACİ, DOĞAN ÖZGÜDEN • Sahibi ve Genel Yayın Müdürü: DOĞAN ÖZGÜDEN • Bu sayıda Sorumlu Müdür: YAŞAR UÇAR • Teknik Sekreter: İNCİ ÖZGÜDEN • İdare yeri: EBUSUUD CADDESİ, TAN HANI, No. 98-302, SİRKECİ - İSTANBUL • Telefon: 27 81 89 • Posta Kutusu: 934 - SİRKECİ - İSTANBUL • Ankara Temsilciliği - Tel: 13 40 20 • Dizildiği ve Basıldığı yer: TAN MATBAASI • Taşra Dağıtımı: HÜR DAĞITIM - Cağaloğlu - İstanbul, Tel: 27 38 54 • İstanbul Dağıtımı: FUAT BÜTE - Ankara cad. 34 - İSTANBUL, Tel: 27 89 49 • Abone Şartları: Yıllık 60 Lira, Altı Aylık 30 Lira, Üç Aylık 15 Lira • İlân: Santimi 25 Lira; yayın ilânları yüzde 50 indirimlidir • Tek sütun üzerine 5 Santimlik kutu yayın ilânları 50 Lira'dan kabul edilmektedir.